

Augustín Souchy

Bland spanska bönder

Kollektiviseringen i Aragonien

Översättning av Axel Österberg

Federativs – Stockholm 1938

Innehåll

Kollektiviseringen i Spanien	1
Bland aragonska bönder	9
Kollektivens uppbyggnad.....	10
Alcañiz.	13
Ett koncentrationsläger.....	14
Calanda.....	15
Alcoriza.	17
Mas de las Matas.	18
Oliete.	19
Muniesa.	21
Ett distriktsmöte	23
Azuara.	23
Valderrobres.	24
Beceite.	26
Calaceite.	27
Mazaleón.	28
Albalate de Cinca.	29
Grañen.	31
Barbastro.	33
Binéfar.	35
Monzón.....	36
Slutord	37

På marxistarkivet finns även två artiklar av Souchy publicerade i [SAC:s tidskrift Syndikalismen årgång 1939](#): ”Den spanska revolutionens historiska betydelse” och ”Spanska republikens uppkomst och undergång”.

Kollektiviseringen i Spanien

Militärkuppen av den 19 juli 1936 hade vittgående följder för Spaniens ekonomiska liv. Försvaret mot den upproriska militären och de reaktionära klerikala juntorna var möjligt endast med arbetarklassens hjälp. Det republikanska borgerskapet var för svagt att ensamt föra den kampen och måste därför ställa sig vid proletariatets sida. 1934 ville den katalanska vänstern föra försvarskamp mot Madrid utan proletariatets hjälp och t. o. m. med front mot anarkisterna och syndikalisterna. Madrid segrade. Försvarna av den katalanska autonomin voro underlägsna, och efter deras nederlag tog Madrid hämnd. De katalanska autonomisterna med Companys i spetsen ådömdes långvariga fängelsestraff.

Ville småborgarskapet denna gång undvika att löpa samma risk måste det kämpa tillsammans med syndikalisterna och anarkisterna.

Det så skapade samarbetet kunde icke baseras på eller inskränkas till det politiska området. Syndikalisterna och anarkisterna hade fått dåliga erfarenheter av den borgerliga republiken. Att de skulle stanna vid blotta försvaret mot klerikalernas och militaristernas kupp var inte att vänta. Det var naturligt att de skulle genomföra en omorganisation av det ekonomiska systemet. Den ekonomiska utplundringen, i vilken de såg orsaken till det politiska förtrycket, ville de inte bibehålla.

Klerikalerna, militärkamarillan och de med dem förbundna storkapitalisterna visste detta. Alla kände insatserna i spelet. En seger för militaristerna skulle ha medfört upprättandet av en militärdiktatur, en förnyad men skärpt diktatur av märket Primo de Rivera. Genom en sådan tingens ordning skulle de privilegierade klasserna inte endast räddat sig själva, de skulle också haft möjligheter till en ökad utplundring av de arbetande massorna. Av den anledningen ställde de sig på kuppmaakarnas sida.

Voro generalerna aktörer så voro storkapitalisterna regissörer. De stannade i bakgrunden. Några av dem voro icke ens närvarande då spelet började. Juan March, Francisco Cambó och andra av deras klassbröder befunno sig vid krigets utbrott inte i Spanien. I utlandet avvaktade de spelets förlopp. Hade militaristerna segrat så skulle dessa finansiärer ha kommit tillbaka. Men i Katalonien, liksom i den större delen av Spanien, blev kuppen nedslagen. Regissörerna fingo aldrig tillfälle att komma in på scenen.

Även storkapitalisternas underhuggare, generaldirektörerna och ledarna av de stora företagen, föredrogo att utanför gränserna avvakta den väpnade kampens utgång. Den 19 juli och de därpå följande dagarna voro alla större företag övergivna av sina ledare. Direktörerna för järnvägarna, varuhusen, rederierna, de stora metall- och textilfabrikerna o. s. v. voro försvunna, liksom funktionärerna och representanterna för arbetsgivarnas organisationer. Arbetarnas generalstrejk, massförsvaret mot fascistkuppen, hade lamslagit det ekonomiska livet under 8 dagar.

Sedan kuppmaakarnas uppror brutit samman beslutade arbetarorganisationerna att upphäva strejken. Men CNT:s syndikat i Barcelona insåg snart att arbetets återupptagande inte kunde ske under samma betingelser som tidigare. Generalstrejken var ingen lönekamp. Det gavs inga förhandlingar om högre löner eller bättre arbetsförhållanden. Av företagen funnos inga där. Arbetarna hade inte endast återupptagit arbetet i fabriker, vid järnvägarna och kontoren. De måste också övertaga hela ledningen i fabriker, verkstäder, varuhus o. s. v. Med andra ord, ledningen av industrin och det ekonomiska livet gick över i händerna på de i företagen anställda arbetarna och teknikerna.

Men man kan inte tala om förberedd socialisering eller kollektivisering. Egentligen var ingenting förberett. Liksom vid alla revolutioner gick praktiken före teorin. Teorierna blevo modifierade genom verkligheten. Anhängarna av idén att man skulle kunna genomföra en ny

social ordning på den fredliga omvandlingens väg hade lika orätt som de, vilka framfört den meningen att man genom maktspråk kunde stampa fram en ny social och ekonomisk ordning i samma ögonblick den politiska makten föll arbetarna i händerna. Båda uppfattningarna visade sig lika falska. Som riktigt visade det sig att den kapitalistiska statens militär- och polisskyddande makt måste bryta samman för att vägen skulle bli fri för nya sociala livsformer. Som riktigt visade sig också att de nya livsformernas skapare måste i teori och praktik, i planläggning och organisation, förbereda sig för sin mission. I varje social teori finns en god del utopi. Och det är väl att det är så: annars gäves det intet nyskapande. Bestämda idéer, begrepp och uppfattningar om den inslagna vägen måste vara för handen.

Spaniens anarkister och syndikalister hade en fast uppbyggd samhällslära, under det att marxisterna i frågan om socialiseringen endast företråda den uppfattningen att staten skall övertaga produktionen, att industrin skall förstatiseras. Däremot äro anarkisterna av den meningen att socialiseringen måste börja hos arbetarna själva, i verkstäderna, i fabriker, i det ekonomiska livets alla kuggar. Denna väg leder nedifrån och upp, från periferin till centrum; den marxistiska däremot uppifrån och ned, från staten till folket.

I Spanien, speciellt i Katalonien, började socialiseringsprocessen i form av *kollektivisering*. Denna kollektivisering får inte uppfattas som genomförandet av en förut fastställd plan. Den kom spontant. Men man kan inte förneka de anarkistiska lärornas inflytande på denna process. Sedan årtionden ha Spaniens anarkister och syndikalister betraktat det ekonomiska livets omgestaltning som sitt viktigaste mål. På sina gruppmöten och syndikatmöten, i sina tidningar, broschyrer och böcker, har den sociala revolutionens problem oavbrutet och systematiskt diskuterats. Vad skall ske dagen efter proletariatets seger? Den statliga maktapparaten måste slås ned. Arbetarna måste själva övertaga produktionen, själva förvalta den. Syndikaten måste behärska och kontrollera det ekonomiska livet. Industriförbunden måste leda produktionen, lokalfederationerna måste reglera konsumtionen. Det var anarko-syndikalisternas idéer, och dessa idéer delades också av FAI, den anarkistiska organisationen. Vid sina konferenser och kongresser ha såväl CNT som FAI företrätt den uppfattningen att det ekonomiska livet måste regleras genom syndikaten.

Följer man händelsernas förlopp i Barcelona och andra orter i Katalonien och Spanien skall man snart finna hur väl verkligheten stämt med dessa teorier. De officiella verkställande organen övertogs av de anarkosyndikalistiska syndikaten, och av arbetarnas och småborgarnas politiska partier. Det högsta verkställande organet var den antifascistiska miliskommittén, i vilken representerades det katalanska "Esquerra" (vänsterrepublikanerna), de katalanska autonomisterna, arrendatorernas union, CNT, FAI, PSUC (de förenade socialistiska partierna), och POUM (de förenade marxistiska partierna). Under tiden närmast efter den 19 juli hade anarkisterna och syndikalisterna kunnat taga hela den offentliga makten i sina händer. De gjorde det inte. De avstodo, och läto den katalanska regeringen föra sin skentillvaro. Parlamentet sammanträdde inte mer. Något över två månader senare försvann regeringen helt och hållet. Den 28 september trädde i dess ställe in en ny, sammansatt av alla de antifascistiska organisationer, som gemensamt slagit ned militärkuppen.

Detta alltså om förändringarna på det politiska området. På det ekonomiska grepo syndikaten ensamma in. Efter den 19 juli 1936 övertogo CNT:s syndikat produktionen och livsmedelsanskaffningen. Syndikaten bemödade sig om att lösa alla de brännande frågorna. Så t. ex. utspisandet av befolkningen i Barcelona. I alla stadsdelar öppnades folkkök i syndikatens lokaler. Den nybildade livsmedelskommittén (Comités de abastos) hämtade livsmedel från provinsen och de i staden befintliga lagren. Betalningen skedde ofta kontant, ofta med anvisningar som garanterades av syndikaten. Varje medlem av syndikaten, milismännens hustrur och barn utspisades gratis, liksom vid vissa kök, befolkningen i allmänhet. I två veckor varade detta penninglösa system. När sedan arbetet återupptagits, och de olika företagen kommit i gång, återvände man till penningssystemet. En vecka senare måste även

bensin betalas. Dock kontrollerade syndikaten bensinförbrukningen. Under strejkdagarna, när kuppen slogs ned, hade arbetarna inte erhållit någon lön. Den antifascistiska miliskommittén beslöt att alla arbetare och anställda skulle gottgöras för dessa strejkdagar.

Kollektiviseringens första fas började när arbetarna övertagit driften. I varje verkstad, fabrik, kontor och varuhus tillsattes delegerade från syndikaten, vilka övertogo ledningen.

Ofta hade dessa ledare ingen teoretisk utbildning och en mycket liten kunskap om national-ekonomi. Men de hade en djup kännedom om arbetarnas behov och dagens krav. Frågan om löner, pris och produkter och dessa faktorerers förhållande till varandra hade av dem aldrig blivit vetenskapligt undersökta.

De voro varken marxister eller proudhonister. Men de kunde sitt yrke, de kände produktionsprocessen inom sin industri, de visste alltid råd. Hade företaget ingenting att göra så fick man taga uppfinningsförmågan till hjälp. Kunde denna sedan kombineras med den antifascistiska propagandan var det så mycket bättre. I några textilfabriker framställdes svartröda sidendukar med antifascistiska emblem.

— Men hur har ni beräknat priset? Hur har ni fastställt vinsten? frågade en utländsk marxistisk journalist.

— Av vinsträkning förstår vi ingenting, svarade arbetarna. Vi sågo efter i böckerna vad råmaterial kostar, beräknade de löpande utgifterna, lade till lönerna, avsättning till reservfonden och tio procent för den antifascistiska miliskommittén, och priset var färdigt.

Dukarna säljas i marknaden till ett billigare pris än som förut var möjligt i trots av att arbetarnas löner stigit. Den kapitalistiska profiten kommer den antifascistiska kampen till godo.

På detta sätt genomfördes i de flesta företag arbetarnas övertagande av produktionen. Privatföretagaren var ur räkningen om han gick emot denna nya ordning Han fyllde en betydelsefull uppgift om han accepterade den. Han fick då arbeta som teknisk eller kommersiell ledare såvida han inte föredrog kroppsarbetet. Han erhöi lön som tekniker eller arbetare i sitt yrke, sitt företag.

Kollektiviseringens upptakt och de därmed följande förändringarna voro relativt enkla. De egentliga svårigheterna inställde sig först senare. Efter en kort tid togo lagren av råstoff slut. Under revolutionens första dagar blevo lagren beslagtagna. Sedan måste det nya råmaterial betalas och kvantiteterna noga beräknas. Från utlandet kom endast små partier råstoff. En fördyring av råstoffet och därmed också av den färdiga varan inträdde. Lönerna höjdes, men löneförhöjningen var inte allmän. I några industrier var den betydlig. I kollektiviseringens första fas varierade arbetarnas och de anställdas löner inom samma industri. Inskränkte sig kollektiviseringen till endast avskaffandet av företagets enskilda privilegier eller bestod den endast i avlägsnandet av ett aktiebolags profit, så blevo arbetarna i berörda företag de som uppbyro vinsten i stället för de forna ägarna. Denna ändring betydde en rättvisare fördelning än tidigare, ty arbetets frukter tillfölo ju verkligen arbetarna själva. Men socialism eller kommunism innebar denna reglering inte. I stället för privatkapitalism inträdde en form av kollektivkapitalism. Fanns det tidigare enskilda fabriks- eller restaurangägare, så blevo på detta sätt fabriken eller restaurangens arbetare kollektiva ägare. De anställda vid en större restaurang hade större inkomster än de som arbetade vid mindre gynnade etablissemang.*

---

* På denna ståndpunkt har en del av den ryska kollektiviseringen blivit stående. André Gide ger i sin bok "Retous de L'URSS" följande framställning:

"I närheten av Suchum besökte vi en modellkolchos, som består sedan sex år tillbaka. I början hade den att kämpa med stora svårigheter, men i dag är den bland de bästa. Man benämner den ett miljonföretag. Allt andas välstånd. Kolchosen sträcker sig över vida områden. Tack vare ett gynnsamt klimat är vegetationen yppig. Varje litet hus. byggt av trä, reser sig på en stensockel, måleriskt och prydligt. Det är omgivet av en stor trädgård med

Kollektiviseringen kunde inte länge stanna vid dessa förhållanden. Det blev allmänt förstått. Syndikaten beslöt att själva helt övertaga kontrollen över företagen. Industrisyndikaten förvandlade sig till industriföretagare. Byggnadsarbetarsyndikatet i Barcelona övertog alla arbeten vid byggnadsföretagen i Barcelona. Kollektiviseringen genomfördes inom frisöryrket. I varje frisersalong finns en delegerad från syndikatet. Varje vecka avlämnar han salongens inkomster till syndikatets ekonomiska kommitté (Comité Economico). Utgifterna för varje särskild frisersalong bestrides av syndikatet, liksom lönerna.

Arbetarnas syndikat ha trätt i stället för företagarnas syndikat. Den sociala rättvisan genomföres inom varje industrigren. Dock gives det syndikat mera gynnade än andra. Det finns rika och fattiga industrier, högre och lägre löner. Vid detta tillstånd kan dock inte kollektiviseringsprocessen stanna. Man måste gå vidare.

Syndikatens lokalfederation i Barcelona (CNT) skall diskutera skapandet av en förbindelsekommitté: denna skall sammanfatta alla ekonomiska kommittéer från varje särskilt syndikat. Pengarna skola koncentreras på ett ställe, till en utjämningskassa som skall sörja för en fullt rättvis fördelning. I några industrier ha dessa förbindelsekommittéer och utjämningskassor redan tagit sin början. Det räntabla bussföretaget i Barcelona, förvalt av arbetarna, redovisar överskott. En del därav avsättes till en reservfond för inköp av råmaterial från utlandet. En del förbrukas som understöd åt järnvägsföretag som visa sig mindre räntabla. Helt oräntabla och ur social synpunkt överflödiga företag, som t. ex. luftbanan från Montjuich till Barcelonas hamn, skola efterhand avvecklas.

När bensinen började tryta blevo 4,000 taxichaufförer arbetslösa. Syndikatet måste utbetala deras löner — en tung börda för transportarbetarsyndikatet. Det tvingades att utverka finansiell hjälp av andra syndikat och av Barcelona stad. I textilindustrin uppstod brist på råstoff. Arbetet inskränktes. I vissa fabriker kunde man endast arbeta tre dagar i veckan. Men lönerna måste utbetalas. Då syndikatet saknade tillräckliga medel måste Generalidad träda hjälpsamt emellan.

Kollektiviseringsprocessen kan inte bli stående vid detta. Syndikalisterna fordra en socialisering. Socialisering betyder för dem icke nationalisering, inte statens övertagande av produktionen. Socialiseringen skall vara en allmän övergång till kollektiviseringen.

Sammanslagningen av alla syndikat-kassor till en gemensam centralkassa, en koncentration inom lokalfederationens ram skall utgöra grunden för en form av kommunal produktionsdrift. Det skall vara en socialisering underifrån. Utan arbetarorganisationer ingen socialisering.

II.

Man talar litet om expropriation. Man har upptäckt att detta är ett negativt begrepp, som visserligen uttrycker att något avhändes någon, men som ingenting säger om hur det vunnit skall utnyttjas av den nya organisationen. Den marxistiska formeln ”Expropriation av expropriatorerna” är i Spanien litet känd. Kollektiviseringen däremot har gamla anor; den upptogs redan i sin äldre form av den moderna arbetarrörelsen och levde upp i den första Internationalen. motsats till andra länder med romersk rätt betydde feodalismens

---

fruktträd, grönsaker och blommor. Denna kolchos har under senare år givit en stor avkastning, som gjort det möjligt att avsätta betydande reserver. Det visade sig möjligt att höja daglönen till 15 rubel. Hur fastställdes denna förhöjning? Efter samma grunder som aktieutdelningen när kolchosen var ett kapitalistiskt företag. Detta förhållande blir bestående: i Ryssland finns inte mera massans utsugning till fördel för några få. Det är något stort. Här finns det inte längre några aktieägare. Arbetarna själva, de som hörde till kolchosen, fördela vinsten mellan sig utan att avlämna något till staten. (Så sades det mig i vart fall upprepade gånger.) Härtill vore ingenting att säga om det inte funnes fattigare kolchoser, som inte vederfares rättvisa. Om jag förstätt det rätt har varje kolchos sin autonomi, och om inbördes hjälp blir aldrig tal. Kanske misstar jag mig? Det vore väl om jag gjort det?”

Jordkollektiviseringen i Ryssland synes alltså ännu befinna sig i det första stadiet. Man har ännu inte kommit fram till en socialisering. Gides framställning gör intryck av vederhäftighet.

utsugningsformer i Spanien mindre äganderätten till jorden än rätten till jordens avkastning. Ännu vid revolutionens utbrott fortlevde denna form av utsugning. Vinodlarna, rabassaires, i Katalonien måste betala en arrendeavgift i naturaprodukter. Arrendeavgifternas storlek medförde i januari 1934 en svårlöst konflikt mellan Katalonien och Madrid. Madrid gjorde anspråk på att ensamt tillsätta de fogdar som hade att bevaka grandernas intressen. Småbönderna ställde sig bakom de katalanska autonomisträvandena. Storgodsägarna, granderna, ställde sig solidariska med Madrid. Kampen om Kataloniens oavhängighet hade också en ekonomisk sida.

Men inte endast i Katalonien, i hela Spanien fortleva kollektiviseringens traditioner. Sedan generalernas kupp slagits ned gjorde sig överallt i provinserna en tendens till storgodsens kollektivisering märkbar. De syndikalistiska organisationerna och de anarkistiska grupperna ställde sig i spetsen för dessa kollektiviseringssträvanden. De blevo sina traditioner trogna. CNT:s madrid-kongress i juni 1931 uppställde jordens kollektivisering som lantarbetarnas viktigaste uppgift. Det på denna kongress fattade beslutet utpekar tydligt den väg, som lantarbetarna följde i juli och augusti 1936. I den antagna resolutionen heter det:

a) Alla storgods, betesmarker, jaktmarker och därmed jämförbara områden beslagtagas utan gottgörelse och förklaras som allmän egendom. Alla resterande skatter och arrendeavgifter till egendoms herrarna upphävas, och syndikaten besluta om nya enligt förhållandenas krav i varje särskilt distrikt.

b) Slaktboskap, sädesförråd, arbetsredskap och maskiner, som tillhöra egendomen, beslagtages.

c) Egendomar och arbetsredskapen överlämnas utan ersättning till lantarbetarsyndikaten för nyttjande och direkt administration.

d) Mindre jordegendomar, som brukas av ägare utan lejd arbetskraft och utsugning av andra arbetare, befrias från skatter, jordräntor och hypotek.

e) Upphävandet av arrendesystemet och andra former av beskattning, för vilka småarrendatorerna varit utsatta från storgodsägare, storarrendatorer och mellanhänder.

Det förberedande arbetet, som måste utföras av de lantarbetare som accepterat våra principer, är den viktigaste och samtidigt den svåraste uppgiften för den syndikalistiska rörelsen i provinserna. Det viktigaste emedan den sociala revolutionens genomförande är omöjligt utan lantarbetarna. Den svåraste på grund av de talrika traditionella och subjektiva hindren: kulturell efterblivenhet, äganderättsinstinkt och egocentrisk egoism. Att vinna lantarbetarnas massor för kollektiviseringens idé möter därför svårigheter. Men den syndikalistiska lantarbetarrörelsen kan och måste övervinna dessa hinder genom en klar, omfattande propaganda för sitt ideologiska mål, och genom syndikalistisk fostran lära lantarbetarna förstå kollektiv solidaritet, förberedande dem och sätta dem i stånd till att förbehållslöst arbeta för den kollektivistiska eller frihetligt kommunistiska regimens krav.

Kongressen förklarar att jordens och produktionsmedlens socialisering är förutsättningen för skapandet av en ekonomisk ordning som ger full social rättvisa och arbetets frukter åt dem som arbeta.

Jordens kollektivisering tog i Spanien andra former än i Ryssland. En egendom i en kommun blev kollektiviserad om den tillhörde en storgodsägare. Dessa befunno sig i rebelljuntornas läger och kämpade mot folket. Ägare, som accepterade den nya ekonomiska ordningen arbetade vidare inom syndikatets ram, vilka ställde sig i spetsen för kollektiviseringen. Även exportörer kommo till syndikaten, på många platser även de mindre jordägarna.

Jorden brukas gemensamt av lantarbetarna, alla inkomster gå till syndikaten. Dessa utbetala löner och försälja avkastningen. Mindre jordägare, som inte ville ansluta sig till syndikaten,

stannade utanför. De ha där många gånger svårt i kampen för tillvaron. Något tvång läggas inte på dem, men de erhålla inte heller några ekonomiska fördelar eller lättnader. I syndikaten däremot organiseras arbetet rationellt. Där gäller grundsatsen: En för alla och alla för en. Men den enskilde småbrukaren stannar utanför gemenskapen. Vid fördelningen av arbetsredskap och livsmedel kommer den enskilde småbrukaren i sista hand.*

Lantarbetarnas levnadsförhållanden ha genom arbetets kollektivisering och konsumtionens reglering väsentligt förbättrats. Politiskt är lantarbetaren i dag fri. Han har kunnat behålla sina vanor, hans individuella frihet har inte utsatts för något förfång. Han bor inte i hyreskasern, har inga gemensamma kök. Men lusten att äga, ”kapitalistdjävulen”, som just i provinserna många gånger fört till den krassaste egoism, håller på att trängas tillbaka.**

Lantarbetarnas syndikat är i dag företagare. Rensning och inpackning av för export bestämd frukt står under dess ledning. Arbetarna erhålla sin lön från syndikatet. I vissa kommuner ligger så gott som all produktion i händerna på syndikatet. Syndikaten ha tillsatt olika kommittéer för arbetets organisering, för konsumtionen, för fördelningen och för försvaret mot fascismen. Kaféer och biografer, på de platser dylika finnas, lyda under syndikaten. På mindre platser finns ingen skillnad mellan syndikatet för ett visst yrke och verksamhetsgrenen. Alla äro förenade i lokalfederationen. Detta är den ekonomiska livsnerven och samtidigt samhällets politiska och kulturella centrum.

III.

I Barcelona verkade segern över fascismen som befrielsen från ett tungt ok. Alla gladda sig över den tillkämpade friheten.

Men många trodde att nu började en tid av ”laissez faire”, av låt-gå-system. Fabriker, verkstäder och butiker, vars innehavare voro fascister, stodo tomma. De arbetslösa slog sig på gatuhandel, vilken utbredde sig som en epidemi. Barcelonas pulsådror voro fullbelagda med salubjudna varor på trottoarerna och t. o. m. i körbanorna. Hela staden fick ett nytt ansikte. För affärsinnehavarna var denna gatuhandel en svår konkurrens. De funno dock snart på råd. De engagerade försäljare, som utbjödo deras varor på gatan. Gatuhandlarnas verksamhet växte ut till det oerhörda. Från några hundra blevo de tusen. Gatuhandel kunde dock endast bedrivas av den som hade tillstånd från sitt syndikat. CNT:s syndikat bar ansvaret för denna utveckling. Det beslutade att icke upptaga flera medlemmar för tillfället. Då bildade gatuhandlarna ett syndikat hos UGT. Där vunno alla inträde som avvisades från CNT. Till den överdrivna gatuhandeln kom nu konkurrenskampen mellan de två organisationerna. Frågan bragtes inför CNT:s lokalfederation. Denna beslöt att dämna upp den svällande gatuhandeln. Endast ett bestämt antal gatuförsäljare erhöllo licens och anvisades bestämda platser. Detta beslut hade verkning som ett dekret. Tusentals gatuhandlare försvunno på ett par dagar från Barcelonas gator.

Det var en ny fas i utvecklingen som hade en viss betydelse för Kataloniens huvudstad. Syndikaten, förenade i lokalfederationen, bestämde utvecklingens förlopp och tempo, de

---

* Jag övervar ett möte för ett lantarbetarsyndikat i provinsen Valencia. De enskilda småbrukarna voro också representerade och kunde även begära ordet. De beklagade sig över att det fattades dem både det ena och det andra och fingo uppmaning att inträda i syndikatet. En kommission lämnade rapport om en utarbetad redogörelse om jordens förbättring. Det var intressant att iakttaga hur lantarbetarna med sina erfarenheter kompletterade kommissionens förslag.

** En liten händelse: Under en resa genom apelsinplantagerna i provinsen Levanten ville en utländsk reskamrat köpa några apelsiner.

— Vi säljer inga apelsiner, sade lantarbetarna, som voro sysselsatta med apelsinskörderna.

— Men kan man då inte komma över några apelsiner?

— Du kan få så många du vill, men inte mot betalning.

Och lantarbetarna erbjödo oss gratis en säck med 50 kilo apelsiner:

— När vi kommer till Barcelona kan ni ge oss det ni har överflöd av.

reglerade stadens verksamhet, de kontrollerade inte endast arbetet i fabrikerna utan också handlarna på gatan.

IV.

I en verksamhetsgren genomfördes inte kollektiviseringen: i bankväsendet. De bankanställda voro svagt organiserade. De tillhörde inte CNT:s syndikat, utan voro anslutna till det socialistiska UGT. Men denna organisation var motståndare till kollektiviseringen. Den socialistiska UGT har andra traditioner. Dess ideologi är socialdemokratisk, den önskar ett förstatligande av näringslivet. Denna doktrin bromsar socialiseringen; av statssocialisering följer regeringsdekret. Regeringen dekretade inte bankernas socialisering. Därför visste de bankanställda inte vad de skulle göra. Bankernas kollektivisering uteblev.

En kollektivisering eller socialisering av bankerna hade utan tvivel givit utvecklingen annat förlopp. Bankernas rikedomar äro inte maskiner och verktyg, utan cirkulationsmedel, nominella värden, pengar. Ett beslagtagande av bankernas tillgodohavande skulle ha möjliggjort en central fördelning av de förefinnande finansiella medlen. Ett ordnande centrum hade ingripit. I samarbete med representanterna för de industriella syndikaten skulle de bankanställda kunnat uppställa en plan för finansiering av de absolut nödvändiga verksamhetsgrenarna. Finansinstituten skulle omedelbart ha kunnat ställa landets finanskraft i kollektiviseringens tjänst. Kollektiviseringen skulle inte ha avstannat, den skulle snabbt ha erövrat hela näringslivet. Kollektiviseringsprocessen är att likna vid byggandet av ett hus; från flera håll bäres materiel till bygget, mindre hus byggas självständigt. Hade bankerna omedelbart lagt sin sten på det stora gemensamma bygget så skulle huset ha uppförts efter den förut fastställda arkitektoniska planen. Nu blev det inte så. Man förlorade tid.

Men förlusten på den ena sidan var en vinst på den andra. Det skapades inga hinder för initiativen. Efter sju månaders kollektivisering kommo syndikaten på grund av sina erfarenheter till insikt om nödvändigheten att koordinera alla kollektiviserade företag i de olika industrierna. De stödde sig på sina erfarenheter. De centrala organen, som nu ha skapats, behöva inte tillsätta underorgan. De finnas redan där. Kollektiviseringens kupolbyggnad stöder sig på ett starkt fundament, den är förankrad i industrisyndikaten, i yrkessektionerna, i produktionen själv. Däri ligger den spanska kollektiviseringens styrka.

V.

I kollektiviseringens utveckling finna vi samma röda tråd som i den politiska utvecklingen: avböjandet av alla totaliseringssträvanden. Visserligen höjde organisationerna kravet på livsmedelsförsörjningens reglering, men de önskade ingen monopolisering. Livsmedelssyndikatet övertog bagerierna (större brödfabriker finnes inte i Barcelona). Dock finnes därtill småföretagare, som arbeta självständigt som förut. Mjölksporten från landet till staden verkställes av syndikatet. Detta förser majoriteten av mjölkaffärerna. Livsmedelssyndikatet kontrollerar bondgårdar och samarbetar med de kollektiviserade lantgodsen. Inskränkning i tillförseln av kondenserad mjölk medförde mjölkbrist. Livsmedelssyndikatet inköpte kondenserad mjölk i utlandet och mjölkbristen i Barcelona var hävd. I Ryssland voro under revolutionens första dagar affärerna stängda. Inte så i Spanien. Grosshandeln övergick i händerna på syndikatet. Småaffärerna fingo sina varor genom syndikatet. Butikspriset föreskrevs handlarna, butikshandeln kontrollerades och gjordes enhetlig. I spetsen för livsmedelsförsörjningen ställdes ett försörjningsråd, Conseperia de Abastos.

Målet var att enhetligt organisera all livsmedelsförsörjning i Katalonien, så att varje ort garanterades sin försörjning. Enhetspris fastställdes av de kollektiviserade kommunerna och syndikaten för livsmedelsbranschen och fiskare. Den ekonomiska politiken gick ut på att förhindra en fördyring av livsmedlen. Spekulation och ocker skulle omöjliggöras.

I december 1936 bröt denna politik samman. Den 16 december kom ombildningen av den katalanska regeringen. Kommunisterna genomdrev representantens för POUM utträde. Vid regeringens ombildande övertogs försörjningsministeriet av Comorera, medlem av PSUC, moskvariktningen. Anarkosyndikalisten Domenech, som tidigare innehaft denna post övertog ett annat ämbete. Comorera avskaffade den av syndikaten uppbyggda försörjningsorganisationen. Den fria handeln återinfördes. Därmed gavs fritt spelrum för prisstegringar, spekulation och ocker. Så bröt kollektiviseringsprocessen på detta område samman. En form av "NEP" i det lilla.

I Katalonien gick utvecklingen raskare än i Ryssland. Vad man där behövde år för att genomföra verkställdes här på månader. Med den nya kursen, den katalanska "NEP" är denna utveckling icke avslutad. De arbetande massorna kunna inte göra halt och inte gå tillbaka. Kollektiviseringen i Spanien kan inte utrotas. Samhällets utveckling går vidare på den inslagna vägen. Inte heller kriget kan hejda denna utveckling.

VI.

Vi framlägga i denna bok systematiskt kollektiviseringens förlopp i dess olika stadier och i olika industrier. Dokumentariskt skall visas på vilket sätt arbetarna övertogo företagen och förde dem vidare. Det skall också göras försök att pröva kollektiviseringens resultat. Har kollektiviseringen varit till nackdel eller till fördel för produktionen? Från många verksamhetsgrenar föreligga redan resultat. Även talrika arbetares subjektiva mening skall inhämtas. Äro arbetarna tillfreds så ha de större arbetslust. Känna de sig som ansvariga medarbetare så är intresset för produktionen större. Inom kommunikationsväsendet äro kollektiviseringens fördelar iögonenfallande. Trots en allmän prisstegring ha tarifferna vid kommunikationsmedlen icke stigit. Men arbetarnas löner vid trafikföretagen äro inte lägre än för andra arbetare. Inte heller eftersättes underhållet av trafikmedlen. Nymålade spårvagnar, nya bussar och renoverade taxebilar ser man på gatorna.

Inom textilindustrin var det sämre. Bristen på råstoff har medfört en inskränkning i driften, i flera fabriker arbetas endast 2-3 dagar i veckan; men lönerna utbetalas för fyra dagar. Ett förlängande av detta tillstånd försvaga företagen, samtidigt som en veckolön av fyra daglöner är otillräcklig för den berörde arbetaren. Men detta är inte en följd av kollektiviseringen utan av kriget. Den katalanska textilindustrin har förlorat sin huvudmarknad. Delar av Andalusien, Estremadura, Gamla Kastilien och hela Nordspanien med Asturiens tätbefolkade industriområden befinna sig under fascisternas kontroll. Någon ny marknad har man icke kunnat finna. Detta ledde till den katalanska textilindustrins kris.*

Jordens och industrins kollektivisering öppnar en ny väg för den sociala utvecklingen och måste leda till en förändring av samhällets struktur. Ännu är det för tidigt att ge ett slutgiltigt besked om denna utveckling, som är en av de intressantaste sociala företeelser i vår tid.

Kollektiviseringen öppnar nya perspektiv, leder oss på nya vägar. I Ryssland gick revolutionen förstatligandets väg. I Tyskland och Italien byggde fascismen sina förhoppningar på den korporativa statens idéer. Även i de demokratiska länderna tror man sig kunna finna utväg ur de ekonomiska kriserna genom en nygestaltning av samhällets ekonomiska och politiska grundlagar. I Amerika beträder Roosevelt en ny väg, i Belgien föreslår Henri de Man en delsocialism. I Frankrike finnas socialdemokratiska teoretiker som ansluta sig till de korporativa idéerna. Man anbefaller införandet av ett kollektivt valsysteem, som skall fogas till det individuella valsystemet: insättandet av ett ekonomiskt parlament bredvid det politiska. Medborgaren skall inte endast som konsument, arbetaren skall också som producent ha sin

---

* Under loppet av de första månaderna 1937 har läget något förbättrats. Kriget har medfört nya behov. I Sabadell, en textilarbetsstad med 60,000 invånare, arbetas med full drift. I några av Barcelonas spinnerier arbetas ännu med inskränkt drift.

egen yrkesrepresentation i den nationella organisationen.

I dessa nyorienteringar söker man en utväg ur den ekonomiska, politiska och andliga krisen; ett sanerande av det samhälleliga livet. I Spanien har man inte uppställt några nya teorier; bönderna på landet, arbetarna i städerna ha tagit jorden och produktionsmedlen i sina egna händer. Under stora ansträngningar, ibland irrande och famlande, men alltid gående framåt, bemödar man sig om att uppbygga ett samhällssystem, i vilket arbetets frukter tillfalla arbetets utövare.

Det är den spanska kollektiviseringens anda. Det måste man hålla i minnet vid läsandet av denna bok.

Bland aragonska bönder

Omedelbart efter den 19 juli kom det i Aragoniens olika byar till sammanstötningar mellan fascister och bönder. Från många byar drog sig befolkningen tillbaka för att fly undan den fascistiska terrorn. När senare från Katalonien och delvis från Levanten antifascistiska kolonner ryckte in i Aragonien befriades byarna från civilgardister och fascister. Civilbefolkningen vände tillbaka. En social förvandlingsprocess började, som i grundlighet och djup knappt finner sin motsvarighet i hela Spanien.

I Aragonien var fördelningen av jorden något annorlunda än i Katalonien. Det fanns storgodsägare, men de voro i minoritet. Majoriteten bildades av småbönder, arrendatorer och ”medieros”, småarrendatorer. Dessa arbeta på storgodsägarnas mark och måste lämna en del av skörden till honom. En del kunna de behålla för sig själva. Antalet daglönare utan jord var ringa. Men dessa såväl som medieros och småbönder måste under långa tider söka arbete i städerna, då deras hembygds jordlappar inte gävo dem bärning. Storgodsägarna drogo sig tillbaka med fascisterna när den antifascistiska milisen ryckte ned från Katalonien. Endast några få stannade och arbetade tillsammans med bönderna. Befolkningen beslöt på offentliga möten på olika platser att beslagtaga de fascistiska ägarnas jord. Också annan jord kollektiviserades eller municipaliserades. I nästan alla befriade orter beslöt man att arbeta gemensamt och driva gemensamt, kollektivt. I 510 aragonska städer och byar med en samlad befolkning på ungefär en halv miljon människor beslöts och genomfördes kollektiviseringen och därmed en samhällsform och ett socialt system som tidigare varit okänt i Europa. Omläggningen från privatkapitalismens system till kollektiviseringens system skedde på en förhållandevis kort tid och med en förvånansvärd grundlighet.

Kollektiviseringen i Aragonien betecknar slutet på det redan 1931 ställda kravet om en agrarreform. Republikens agrarreform var ingen lösning för lantproletariatet. Endast några få storgodsägare frånhändes jord, endast mark tillhörande den katolska kyrkan och de religiösa ordnarna beslagtogs. Jord och grund fördelades bland lantarbetarfamiljer, men de jordbrukande massornas elände blev bestående. När reaktionens makt efter den 19 juli krossades förverkligade lantarbetarna sitt ideal: kollektiviseringen. I alla delar av Spanien övertogs jord och mark av de kollektiva grupperna. Men ingen annanstans utvecklades kollektiviseringsprocessen så som i Aragonien, ingenstädes trängde den så djupt, blev den så omfattande. Kollektiviseringen dekretades inte av staten eller genomfördes med tvång som i Ryssland. Majoriteten av bönderna omfattade med begeistring den sociala revolutionens idéer. Gemensam produktion och en rättvis fördelning av de frambringade värdena var målet. En bestämd plan för kollektiviseringen hade man inte. Det fanns inga dekret, ingen regeringskommission, inga riktlinjer, efter vilka bönderna kunde rätta sig. De handlade efter sin egen ingivelse. En aktiv minoritet var ledande. Bland bönderna levde den fria kommunismens ideal. Med sitt ”sunda bondeförstånd” funna bönderna alltid den riktiga vägen, utan större teorikännedom, utan djupare lärdom. Med en ingivelse, som människorna endast äro mäktiga i stora tider, gick lantbefolkningen till arbete för att dana sitt nya liv.

Omvälvningen kom, som alla äkta folkrörelser, ur djupet. Sten fogades till sten i det nya samhällsbygget. När de flesta byar voro kollektiviserade, när förändringarna voro genomförda i det praktiska livet, kom den politiska och lagliga bekräftelsen. I Aragonien bildades ett regionalt försvarsråd, i samförstånd stadfast av centralregeringen i Valencia. Kollektiviseringen fick en prägel av laglig bekräftelse. I en officiell bulletin av den 5 november 1936 offentliggör detta råd följande förordning om kollektiviseringen:

Den exproprierade jorden i regionen måste införas i ett register, som skall uppläggas av försvarsrådets jordbruksdepartement. Alla byar i regionen Aragonien uppfordras att så fort som möjligt ifylla de utsända frågeformulären och så fort som möjligt insända dem till rådet. Den exproprierade jorden får under inga förhållanden eller förevändningar uppdelas i smålotter. Jorden har erövrats med blod av medlemmar i alla partier, och detta blod beseglar att den enda form av egendom är den gemensamma egendomen, gemensam för alla antifascister som vilja arbeta i kollektiven.

Småbruket skall respekteras, såvida inte småbrukaren sysselsätter daglönare. Jord som icke kultiverats eller som icke kan utnyttjas skall överlåtas till kollektiven, i och för bearbetande.

Är ägaren, från vilken jorden exproprierats, änka, invalid, föräldralösa barn eller personer, som på grund av sin ålder inte kunna bearbeta jorden, så måste kollektivet försörja den forna ägaren (ägarinnan) på samma sätt som medlemmarna i kollektivet.

Kollektiviseringen och den fria kommunismen i Aragonien blev känd i hela Spanien, men i Spanien lika litet som i utlandet känner man det verkliga innehållet i Aragoniens kommunistiska samhälle. En redogörelse över hur bönderna leva, hur de ha organiserat sig och deras inbördes förhållanden finns ännu inte. Det finns ännu ingen historia över den sociala revolution, som har pågått i Aragonien alltsedan den 19 juli 1936. Och dock är det som i dag sker i Aragonien av största betydelse för den socialistiska rörelsen i hela världen. Över en halv miljon bönder, drivna av sin nöd och sina behov, ha tagit sitt öde i sina egna händer. Den franska revolutionens stolta fordringar, frihet, jämlikhet och broderskap, ha ute i världen blivit fantomer. Men i Aragonien ha de gått mot sin uppfyllelse. Bonden är befriad från politiskt förtryck och godsägarens utsugning. Friheten är tillkämpad, jämlikheten har organiserats, broderskapet lever i folkets hjärtan och låter sin strålgång gå ut över världen.

Kollektivens uppbyggnad

Detta är en snäv skiss av kollektiviseringens uppbyggande i Aragonien. Hur maskineriet i detta nya, på jämlikhet och rättvisa uppbyggda ekonomiska system, verkar, skall senare återgivas på grundval av intryck från ett antal byar, distriktsfederationer och i regionalfederationen i Caspe.

1. De aragonska bondekollektivens minsta enhet är arbetsgruppen. Den består av 5 till 10 medlemmar, ofta av flera. De bildas av lantarbetare, som stå i vänskapsförhållande till varandra, många gånger också av invånarna vid samma bygata. Det är de forna småbönderna, småarrendatorerna, "mediores" och daglönarna. Gemensamt gå de ut till arbetet. I spetsen för arbetsgruppen står en delegerad, som oftast utses av sina arbetskamrater. Arbetet anvisas gruppen av kollektivet. Är gruppen färdig med sitt arbete hjälper den en annan grupp, och arbetet betraktas som en ofrånkomlig plikt. Omfattar arbetsgruppen flera medlemmar så erhåller varje medlem ett arbetskort (carnet de productor). Gruppdelegerade intygar på detta gruppmedlemmens arbete. De för arbetet erforderliga redskapen, maskiner eller djur äro kollektivets egendom. Jordens bearbetning, utförandet av det åtagna arbetet, är gruppens arbetsuppgift.

2. Kollektivet (colectividad) är byns frivilliga arbetsgemenskap, och har sitt ursprung i de anarkistiska idéerna. CNT:s och FAI:s anhängare utlyste möte för samtliga byinnevånare.

Alla komme: lantarbetarna, småbönderna och arrendatorerna. Man beslöt att bilda kollektivet. Kollektivet satte sig i besittning av jorden, kreatursbeståndet och arbetsredskapen, vilket allt tidigare tillhört storgodsägare. Småbönderna och arrendatorerna, som inträdde i kollektivet, medförde sina arbetsredskap och arbetsdjur till kollektivet. En inventering av all lös och fast egendom företogs. Den som inte ville inträda i kollektivet fick behålla sin jord om han var i stånd att själv bruka den. Fördelningen av jorden, arbetet, arbetsredskap och djur var början. Kollektivet måste framförallt lösa frågan hur det skulle säkerställa medlemmarnas materiella existens. Jordens frukter fördes till ett gemensamt förråd, de viktigaste livsmedlen fördelades proportionellt. Överskottet tjänade som bytesmedel med produkter från andra bondekollektiv eller kollektiven i städerna. Egna produkter fördelas gratis. I proportion till kollektivets förmögenhet finns bröd och vin, många gånger också kött och andra livsmedel obegränsat gratis. Det som måste förvärfvas, genom byte eller köp från andra bondekollektiv eller från staden, ransoneras. Men var och en erhåller vad han behöver för sina behov, såvida kollektivet är i stånd att tillfredsställa medlemmarnas behov. Rättvisa och jämlikhet äro grundpelarna i den nya ordningen. Behovens tillfredsställande är oavhängigt den enskildes arbetsförmåga. Det heter inte mer: "en god daglön för ett gott dagsverke". Det heter: "Av var och en efter hans förmåga, åt var och en efter hans behov".

Mellan lantarbetarkollektiven i Aragonien och de kollektiviserade företagen i Katalonien eller i andra delar av Spanien, föreligger en viss skillnad. Inom industriföretagen är arbetet, d. v. s. produktionen, kollektiviserad. Konsumtionen är individuell. I bondekollektiven är också konsumtionen socialiserad. Det nya systemet är ensartat enkelt, i sina grunddrag likartat, i tillämpningen varierande. Familjelön, arbetskort med fördelning och ransonering vid varuknapphet, obegränsad utdelning vid överflöd; det är den ekonomiska formeln för "comunismo libertario".

3. Distriktsfederationen är en sammanslutning av de lokala kollektiven inom ett distrikt. De bilda en ekonomisk enhet, som förena 10 till 20 kollektiv. Den kollektiva arbetsgemenskapen i varje by sänder en noggrann redogörelse till distriktsfederationen om jordens omfattning, över de i kollektivets ägo befintliga maskiner och transportmedel, kreatursbestånd och framförallt förråd och egna produkter. Distriktsfederationen äger varumagasinet, förfogar över lantbruksprodukterna från samtliga anslutna byar eller kollektiv, sänder produkter för utbyte till regionalfederationen eller i enstaka fall till Barcelona. För försäljningssumman anskaffar man varor och produkter som äro nödvändiga för kollektiven. De flesta distriktsfederationer besitta redan stora varulager. Byarna kunna där täcka de behov som icke kunna fyllas lokalt.

Distriktsfederationen består av bykollektivens valda delegerade. Den sysselsätter sig med transporten mellan byarna, skapar nya transportmedel, anlägger telefonledningar och bemödar sig om att lösa de anslutna byarnas kulturella frågor. Försvaret mot fascismen leddes särskilt under den första tiden efter den 19 juli 1936 av distriktsfederationen för området. Vapen och strategiska upplysningar erhöles de särskilda byarnas försvarskommittéer av distriktsfederationen. I distriktet Barbastro (provinsen Huesca) har distriktsfederationen under närmare nio månader organiserat försvaret, den försörjde milisen med livsmedel och med alla för krigets förande nödvändiga produkter.

Samtliga distriktsfederationer i regionen Aragonien äro sammanslutna i det kollektiva Aragoniens regionalfederation. Regionalfederationens kommitté är regionens ekonomiska centrum. Under de första månaderna förelåg en viss dualism, i det Aragoniens försvarsråd till att börja med fyllde denna uppgift. Men detta försvarsråd blev av Valenciaregeringen erkänt som officiell representation för regionen. Det erhöles en statlig karaktär. Det är egentligen inget försvarsråd utan ett ekonomiskt råd. I februari 1937 höll distriktsfederationerna konferens i Caspe. Det beslötes att göra regional federationen till ekonomiskt centrum för Aragoniens bondekollektiv. Distriktsfederationerna skulle sända sina produkter eller förteckningar över dem till regionalfederationen. Genom regionalfederationens förmedling

skulle det bli möjligt för de enskilda distrikten att sinsemellan utbyta produkter eller i fall av behov genomföra utbyte med andra regioner eller med utlandet.

Kollektiviseringen i Spanien är ingen ny företeelse. Den inskränker sig inte endast till Aragonien, ehuru den där har nått sitt största djup. CNT och FAT äro de varmaste förespråkarna för kollektiviseringen, men de äro inte de enda. Även UGT:s medlemmar i städerna och på landsbygden voro för kollektivisering. Bärare av rörelsen och över huvud taget av hela idén är den spanska anarko-syndikalismen. På landet ser man ofta anhängare av socialistiska och syndikalistiska syndikat med samma iver gemensamt gå till arbete för kollektivismen. I Aragonien medverkade UGT:s medlemmar i kollektiviseringen emedan de som minoritet knappt hade någon annan utväg. De rycktes med av tidsandan. Kollektiviseringen nådde undan för undan alla byar och mindre städer i regionen.

Den 22 februari 1937 sammanträdde i Caspe en konferens för samtliga syndikat i regionen Aragonien. Konferensen hade sammankallats av CNT, men även Aragoniens UGT-organisationer deltog. På denna konferens utkristalliserade sig rörelsens anda. I en antagen resolution heter det:

”UGT:s provinssekretariat för lantarbetarsyndikaten förpliktar sig att snarast möjligt pröva strukturen hos kollektivens regionalafederation inom CNT, och samtidigt det antagna beslutet med mål till föreningen i en enda organism, som skall omspanna hela Aragoniens agrarbefolkning.

CNT och UGT anse det nödvändigt att förklara att expropriationen av egendomarna från de fascistiska elementen måste legaliseras, och att dessa exproprierade egendomar såväl som gods och de aragonska städernas industriföretag, förklaras som municipalrådets egendom. Dessa skola ställa egendomarna till arbetarorganisationernas förfogande för att gemensamt med dessa företaga kollektiviseringen. Båda organisationerna förplikta sig att understödja den aragonska regeringens förordningar i detta syfte.

Båda organisationerna respektera den fria åsiktsbildningen bland lantarbetarna och deras rätt att organisera sig efter eget gottfinnande, liksom rätten att genom sina syndikat föra en kampanj för kollektivismen, med mål att klargöra kollektiviseringens fördelar. CNT och UGT förplikta sig vidare att understödja fritt bildade kollektiv som kunna tjäna som exempel för arbetarna och för lantbefolkningen. Småhandeln och småföretagarna skola lämnas obeskuren frihet.”

Det rör sig här om en pakt, som båda organisationerna slöto med varandra. Den socialistiska UGT förklarade sig anhängare av kollektiviseringen. Men pakten inskränker sig endast till Aragonien. Huvudcentralerna för CNT och UGT ha ännu inte blivit eniga i frågan om kollektivismens genomförande i det övriga Spanien. Under det att CNT på kollektivismens grundvall vill genomföra en allmän socialisering, föredrager UGT nationaliseringen. Det betyder storgodsens exproprierande och överlämnande till staten. Det är alltså ett förstatligande. Formen för produktion och konsumtion inom varje enskild by lämnas oreglerad, det betyder den kapitalistiska oordningens prolangerande. Den mindre privategendomen och den privata förvaltningen av jorden fortsätter.

Spaniens kommunistiska parti har på samma sätt ännu inte uttalat sig för kollektiviseringen; och ännu mindre det socialistiska partiet. Båda partiernas agrarprogram knyta an till republikens agrarreform. Intet förslag sträcker sig ut över denna agrarreform. Den stipulerar fördelning av de stora landområdena. Lantarbetarna skola göras till småbönder. I Frankrike medförde den stora revolutionen något liknande. Följden blev ett småborgerskap, en samhällsklass som i sig bär fröet till kapitalism och konservatism.

Det kommunistiska partiet propagerar (i avsaknad av ett kollektiviseringsprogram) bildandet av kooperativa lantbruk (cooperativas Agrícolas). I nummer 8 av deras tidning ”La voz del

campo” (Valencia 1937), föreslås modellstatuter för dylika kooperativa lantbruk. Kollektivisering fordras inte. Som grundval för kooperativerna — det säges inte uttryckligt, men är underförstått — erkännes den privata äganderätten. Den fanns inte vid tvångskollektiviseringen i Ryssland. En betänklig dualism inom den kommunistiska internationalen.

Kooperativerna kunna lika litet som någon agrarreform tillfredsställa de spanska lantarbetarna. Båda ha privategendomen som grundval. Lantarbetarna lämnade utan att vänta på något partiprogram dessa småborgerliga egendomsformer bakom sig efter den 19 juli. De hävdade den fria kommunismens idéer, de voro och äro besjälade av en stark längtan till frihet. De vilja bort från den privata äganderätten. Gemensamt arbete och rättvis fördelning av arbetets frukter är deras mål, och skall uppfylla detta i kollektiven. Av obunden instinkt och ingivelse gingo de förbi halvheter och ytliga reformer. Kollektivismen är början till det de kalla fri kommunism. Inte småegendomen, inte den endast för sig själv arbetande bonden är deras ideal, utan gemenskapen, kollektivet. Det är grunden, på vilket ett nytt, fritt samhälle av rättvisa och frihet skall födas. Gemenskapens anda är det första. Den segrar över individualismen. Kollektivismen är dörren till det nya Spanien.

Alcañiz.

Alcañiz är en stad med 8,000 invånare i närheten av provinshuvudstaden Caspe. Någon kamp kan man här inte tala om; fascisterna voro alltför få till antalet. Omedelbart efter den 19 juli beslöto arbetarna att expropriera fascisternas egendom och 'de privata jordagodsens. CNT och FAT voro i majoritet; kollektiviseringen kunde utan motstånd genomföras. UGT, som i början endast var svagt företrädd, ökade sitt inflytande under de kommande månaderna. CNT upptog ingen medlem som ej ville inträda i kollektivet. Den som inte kunde erkänna kollektivismens princip, var och en som ville förbli ”individualist” gick in i UGT. UGT:s medlemsantal steg till 1,600. CNT räknar 1,700, FAI har fyra grupper och Juventudes Libertarias ungefär 300 medlemmar. Stadens tidning heter ”Cultura y acción” och redigeras av Manuel Salas, en militant från Juventudes Libertarias.

Handeln är inte kollektiviserad. Det finns småhandlare som driva sina affärer som förut. Kollektiviseringen sträcker sig till transportväsendet. Husen befinna sig i kollektiv ägo; ljus och vatten behöva inte betalas.

Staden har två biografier, kollektiviserade av CNT och UGT. Majoriteten av personalen tillhör CNT (32 medlemmar mot UGT:s 5.)

Prästerna flydde, men kyrkorna blevo inte brända. De användes som kollektivets magasin. Mellan pelarna befinna sig de olika avdelningarna. Här ligga tygskor, mitt emot tvål och rengöringsmedel. Här finns livsmedel, konserver, korv och köttvaror. Där bredvid tyg och textilvaror. I bakgrunden, där förr ett altare låg, är nu ett förrådsrum för potatis. I en nisch finns det socker och mjölsäckar. I sakristian sätter man upp en makaronifabrik. Även kontorsrum ha inretts. Man köper inte varor mot pengar utan mot uppvisande av arbetsintyg. Varje kollektivist har ett kort, ett intygshäfte. Han låter inregistreras i byrån vad han önskar och får varorna utlämnade vid försäljningsstånden. Huvudportalen är ingång för allmänheten. Sidoingångarna äro för varutransporterna. En rymlig saluhall.

Lönesystemet är inte helt och hållet avskaffat. I municipal-rådet ha CNT och UGT vardera 6 platser. Presidenten, ordföranden, tillhör CNT. Så länge kriget varar arbetar man dagligen 9 timmar. Lönen uppgår till 10 pesetas om dagen. Brödet kostar 60 centimos kilot, kött 4 pesetas och 50 centimos, potatis 65 centimos, olja två pesetas och tio centimos litern, vin 90 centimos.

Kollektivet äger 9 pressar för utvinning av olivolja, det finns tre mjölkvarnar och ett med

vattenkraft drivet elektricitetsverk. Sedan kollektivets uppkomst ha alla barn beretts möjlighet att besöka skolan. Lärarna tillhöra UGT.

500 lantarbetare bilda en arbets- och konsumtionsgemenskap, en stor familj. Löner utbetalas inte. Kollektivisterna arbeta på gods som tidigare tillhört fascisterna. På en farm producerar man 36,000 kilo olivolja årligen, därtill vin, vete, havre. Farmen äger sex hästar men ingen ko. Kollektivgods nummer två är ”Cerrado del Marques”. Inte heller här finns det någon ko. I de flesta byar råder brist på mjölk. Inte ens barnen få mjölk, endast sjuka. De flesta medlemmar i dessa kollektiv bo, trots att de äro lantarbetare, i staden. Varje söndag erhålla de av de kollektiviserade kaféerna ett glas kaffe och 5 pesetas för sina personliga behov, tobak, hårklippning o. s. v.

Kollektivet är ännu inte någon överdrivet glänsande affär. För de 150 familjer, som äro anslutna, bakas varje vecka 1,450 kilo bröd (300 gr. dagligen per person). 100 gram kött och 1 liter vin utdelas varje dag gratis, därtill varje vecka ett halvt kilo socker och från stadens chokladfabrik halvtannat kilo choklad.

Under flera månader ägde man ingen mjölkko. I juni 1937 köpte man fem kor och byggde en ladugård. I utbyte mot egna produkter erhöill man textilvaror från stadskollektiven. Tobak utdelas ibland gratis, men endast sällan.

Kollektivet äger inga rikedomar, men dess medlemmar äro lyckliga. Var och en har litet, men vissheten om jämlikhet och rättvisa begestrar dem och ger dem kraft att bygga vidare på sitt nya samhälle.

Ett koncentrationsläger

Koncentrationslägret ligger i Valmuel, distriktet Alcañiz, provinsen Teruel. Landet har en ödslig karaktär, milsvitt omkring finns ej ett enda träd. Vid foten av en kulle resa sig lägrets nyuppförda byggnader. Sovrum, vaktrum, ekonomibyggnader o. s. v. ha uppförts gemensamt av fångarna och deras vaktare. Lägret står under FAI:s uppsikt. Det är inte ett fängelse i vanlig mening, ingenting påminner om straff eller arbetsanstalt. Inga plank eller inhägnader. Fångarna kunna röra sig fritt och leva med vaktarna ett gemensamt liv, sova på samma britsar i de primitiva rummen Man tilltalar varandra med du, fångar och fångvaktare äro ”companeros”, kamrat. Fångdräkt finns inte. Vaktarna bära inte uniformer; man kan till det yttre inte skilja dem från fångarna.

I ett sovrums ligger en ung man. Vi tala till honom och veta inte om han är fånge eller fångvaktare.

— Jag är fånge, och Benedicto Valles är mitt namn; jag är medlem av Acción Popular, därför blev jag häktad.

— Hur länge har du varit här?

— Tre månader.

Han har inte gått till arbetet, ty han känner sig inte riktigt frisk. Vi fråga honom:

— Har läkaren befriat dig från arbetet?

— Läkare finns det inte, men kamrat vaktaren har givit mig tillstånd att stanna hemma från arbetet.

— Kan du mottaga besök?

— Ja, varje söndag kommer min fästmö.

— Få ni tala ensamma med varandra?

— Naturligtvis, vi gå ut och gå på fälten.

— Utan bevakning'?

— Utan bevakning.

Alla fångar kunna varje söndag mottaga besök av sina familjer. De göra med dem promenader på fälten och i omgivningarna. Sexualnöden, som åstadkommer så svåra lidanden bland fångarna i andra länders fångelser och straffanstalter, existerar inte i dessa läger. En reform som ännu inte genomförts någon annan stans i hela världen. FAI:s anarkister äro alltså de första som tillämpat denna betydelsefulla reform. Men varför över huvud taget koncentrationsläger? Därför att kampen mot fascismen ännu inte är slut. Anarkisterna måste så länge kampen varar vidtaga preventiva åtgärder.

I lägrets ekonomibyggnader finnas höns, kaniner, svin. Lägret kan självt förse sig med kött i tillräcklig mängd. Dock föreligger brist på ett viktigt område: vatten. I omgivningarna finns intet vatten, utan man måste transportera det i behållare långa vägar. Vattenbristen är ett problem här som i många andra delar av Spanien. Jorden måste bevattnas. Dessa uppgifter åligga fångarna och deras vaktare. 180 fångar arbeta tillsammans med 125 arbetare från kollektivet Alcañiz på en stor bevattningsanläggning. Arbetet är detsamma för de fria arbetarna och för fångarna. Nio timmar dagligen arbeta fascister och antifascister för att göra jorden fruktbar, för att ge landet nya försörjningsmöjligheter. Kanalanläggningen, på vilken man arbetar, skall vara färdig inom två år. Alcañiz municipalråd har tagit detta arbete på sin lott. FAI gav sin anslutning till förslaget och möjliggör arbetets genomförande. Subventioner givas varken av staten eller provinsstyret. Arbetet utföres utan ingenjörer. En ung lantarbetare, som genom självstudier skaffat sig de nödvändiga kunskaperna, har övertagit ledningen. Vattnet ledes från Guadalopes småfloder. Några potatisfält erhålla redan nu vatten genom denna anläggning.

Det är ett av arbetsområdena för Alcañiz CNT- och FAI-organisationer. Fascister och antifascister arbeta för att göra det aragonska ökenområdet till fruktbart land.

Det finns koncentrationsläger i de fascistiska länderna, i Italien och i Tyskland. I det hitlerska koncentrationslägret Oranienburg mördades den tyska diktaren Erich Mihsam, sedan man i över ett år torterat och pinat honom i andra läger. Tusenden av kända politiker och frihetsälskande människor försmäktade i de nazistiska koncentrationslägren. Det finns demokrater, som förklara sig föredraga de fascistiska koncentrationslägren, om de skulle tvingas att välja mellan fascistiska och anarkistiska. De borde besöka koncentrationslägren i Tyskland och detta anarkistiska läger i Valmuel. I Tyskland barbarer — här frihetskämpar.

Calanda.

På bytorget mitt emot kyrkan reser sig en nyuppförd springbrunn av granit. På dess sockel äro CNT:s och FAI:s initialer inhuggna. Kyrkan är i dag förvandlad till livsmedelsmagasin. De olika försäljningsavdelningarna äro ännu inte helt färdiga köttbutiken befinner sig i en tillbyggnad. Allt är nyinrett, hygieniskt och snyggt. Man köper inte för pengar, kvinnorna erhålla kött på arbetsintyg. De behöva inte betala någonting, inga prestationsgrader erfordras. Man tillhör gemenskapen, kollektivet, det är nog för att erhålla kött och andra livsmedel.

Befolkningen har inga pengar och behöver inte heller några. Milismän komma till CNT:s syndikatexpeditioner för att köpa frimärken. De betala med pengar; civilbefolkningen lämnar sina brev utan pengar eller märken. Kollektivkommittén sörjer för att de avsändas.

Platsen har 4,500 invånare och ligger i distriktet Alcoriza. CNT är den dominerande organisationen, och till den äro bl. a. 700 familjeförsörjare anslutna. Kollektivet har 3,500 medlemmar, resten äro individualister. FAI-grupper finnas inte, Juventudes Libertarias har 180

medlemmar. Sedan någon månad har även UGT och republikanska vänstern några medlemmar.

Byn är rik — i kassan finns det 23,000 pesetas — och ren och vacker. Man producerar olja, säd, potatis, vin och frukt. Huvudprodukterna äro olja och frukt. Av olja produceras årligen 1,750 kilo. Tidigare funnos här ett fåtal storgodsägare, vars egendomar beslagtogs efter den 19 juli. Kollektivister och individualister arbeta fredligt bredvid varandra. I byn finnas två kaféer, ett är kollektiviserat, det andra icke. Här samlas på kvällen arbetarna i ljusa behagliga rum, prydda med CNT- och FAI-affischer, för att dricka kaffe, diskutera och läsa tidningar. En sorts klubbrum alltså.

Ett vackert uttryck för den kollektiva andan är den gemensamma frisörsalongen. Förr voro bönderna och arbetarna skäggiga, nu finner man endast slätrakade ansikten. Rakningen är gratis. Var och en kan låta raka sig två gånger i veckan. Den prydliga salongen innehåller tolv frisörstolar.

Vin utdelas med 5 liter i veckan per person. På livsmedel lider befolkningen ingen brist, inte heller på tyg eller kläder.

Dagligen erhålla 40 personer tyger av olika slag. Man har infört ett nummersystem, det går efter tur och ordning. Från Barcelona har man i utbyte mot olja förskaffat textilvaror.

Arbetet är hårt, det fattas arbetskraft. 500 unga män, alla från CNT, äro vid fronten och kämpa mot fascismen. I själva byn kom det aldrig till någon kamp med fascisterna.

Kollektiviseringen genomfördes omedelbart efter den 19 juli. Här är allt kollektiviserat, med undantag av ett par småaffärer, vilka ville förbli självständiga. Apoteket tillhör kollektivet, dit också läkaren är ansluten. Han erhåller inga pengar, han försörjes av kollektivet.

Municipalrådet består av 6 medlemmar, 4 från CNT och 2 från Juventudes Libertarias. Ungdomen är särskilt aktiv.

Den har tagit initiativet till en badstuga och ett bibliotek, ordnar möten och kulturaftnar. Biografen är kollektiviserad. Det bästa i byn är Ferrer-skolan. 1,233 barn erhålla undervisning.

Skolhuset är ett före detta kloster. Tidigare fanns i byn 8 lärare. CNT:s kollektiv har anställt ytterligare 10, och nu finnes alltså i byn 18 lärare. En utomordentlig anda härskar mellan barnen och lärarna. Lärometoderna äro moderna, resultaten utmärkta. Skolan uppehåller en liten smådjursfarm. För barn till milismän som ligga vid fronten ordnas kollektiva matsalar. Barn som visa speciell begåvning skickas bort för att fortsätta studierna vid lyséet i Caspe. 12-14 barn komma härvid i fråga. Kollektivet svarar för kostnaderna.

Även ”individualisterna” draga nytta av kollektivet. De behöva inte betala hyra eller lyse. Byn har en egen kraftanläggning som drives med vattenkraft. Man respekterar småbonden, som ännu inte insett kollektivismens fördelar. Kollektivisterna äro nöjda med resultaten. Förr var det hungersnöd under månaderna april, maj och halva juni. I dag är det bättre, levnadsstandarden är högre. Alla hantverkare tillhöra kollektivet. Smådjursavel drives individuellt; varje bonde håller sig med ett svin.

Tidigare fanns här en bankfilial. I dag är banken stängd. 70,000 pesetas beslagtogs, d. v. s. övertogs av lokalfederationen. För dessa pengar anskaffar man nödvändiga varor utifrån.

Bönderna eller lantarbetarna arbeta i grupper på tio man. Marken är indelad i zoner. Varje grupp med en delegerad i ledningen bearbetar sin zon.

Hos befolkningen lever en stark anda av gemensamhet. Man tänker inte mera på att privat samla pengar eller ägodelar. Inte heller milismännen sända sina pengar hem utan till kollektivet. Det är den stora familjen, som sörjer för alla gemensamt.

Alcoriza.

Jaime Danden Segovia är advokat från Zaragoza. Han härstammar från Alcoriza, där hans familj ägde ett storgods. Hans liberala åskådning förde honom tidigt till folket. Under de senaste åren levde han i sin hemby, där han understödde arbetarbefolkningen i dess kulturella strävanden.

Den 19 juli blev för honom, som för så många andra, början till ett nytt liv. Icke hos alla är den materiella egoismen drivfjädern till deras handlande. Frivilligt ställde Jaime Segovia sina jorddomäner till kollektivets förfogande. Han inträdde i organisationen och hjälpte till att organisera kollektivet. Han började leva proletärernas liv. Oförtrutet arbetade han för det nya samhällets byggande. Till huvudprofessionen är han lärare i kommunens Ferrer-skola.

Åtta kamrater fattade efter den 19 juli ett beslut att uppbygga ett kollektiv. Majoriteten av bynnevävarna voro lätt vunna för planen. Alcoriza är sedan länge en "konfederal by", d. v. s. den behärskas av CNT alltsedan 1931, sedan republikens införande. När i januari 1932 bergarbetarna i Figol proklamerade den fria kommunismen kom det till en liknande rörelse även i denna by. I december 1933, då Gil Robles övertog krigsministeriet, utbröt i byn ett uppror.

Av platsens 4,000 invånare tillhöra 3,700 kollektiven. De övriga ha förblivit individualister. Förutom CNT ha FAI och Juventudes Libertarias lokalorganisationer, inga andra riktningar finnas. Sädes- och olivodling äro huvudnäringar. Byn har ingen arbetslöshet. 300 kamrater äro vid fronten.

Fördelningssystemet är något komplicerat. Det finns arbetsintyg eller konsumentkort som i andra byar, men beräkningen följer "punkter". En "punkt" har ett värde av 7 centimos. Denna beräkning användes då det gäller produkter som på grund av brist måste ransoneras. Bröd, vin och grönsaker utdelas i obegränsad mängd — kvinnorna få inget vin — av kött erhåller varje person 150 gram dagligen. Bönderna ha behållit sina smådjur, men produkterna fördelas rättvist. Varje familj har rätt till ett svin, varje person till två hönor, kaniner efter tillgång.

Sedan oktober har kollektivet fört räkenskaper över allt vad byn sålt och köpt. Till första januari 1937 hade byn försålt produkter för 377,572 pesetas, och utgifterna uppgingo till 284,793 pesetas. Vid årsskiftet hade kollektivet över 9,300 pesetas i kassan. Under första kvartalet 1937 hade omsättningen stigit. Inkomsterna utgjorde 693,000 pesetas, utgifterna 608,000. Kassabehållningen var ungefär densamma, men byns levnadsstandard har stigit.

I dessa siffror inbegripas inte den penninglösa handelns produkter, vilka utbytas direkt.

Kollektivet Alcoriza har utmärkt sig genom ett särskilt initiativ. I ett f. d. kloster upprättade man en korvfabrik, vars dagliga produktion uppgår till 500 kilo. Denna produktion tillfaller den antifascistiska milisen. Också en skofabrik har inrättats, som inte endast fyller platsens behov utan också förser de omgivande byarna med skor och sandaler. Den dagliga produktionen är 100 par sandaler och 50 par skor. I en ny kemisk fabrik tillverkas tvättmedel, mineralvatten och lemonad. Produktionen täcker behovet i hela distriktet.

Med den närliggande kommunen Albalate har Alcoriza en liten konflikt. Där befinner sig elektricitetsverket, från vilket Alcoriza erhåller sin ström. I Albalate del Luchador (likaså kollektiviserat) tillhör elektricitetsverket ett kollektiv sammansatt av CNT och UGT. Detta kollektiv fordrar samma ersättning för strömförbrukningen som tidigare. Kommunen Alcoriza vill inte godkänna detta. Den vill betala sin del av löner, reparationskostnader o. s. v., men inte mer. Striden är ännu inte bilagd.

I klosterbyggnaden inrymmes skrädderiet. Alla byns skräddare ha gemensam verkstad. Löner erhålla de inte. De tillhöra kollektivet. Material anskaffas av kollektivet.

— Behöver man inte vänta alltför länge för att få en kostym sydd, eller ett annat klädesplagg?

— Nej, sade en av skraddarna, vi äro i stånd att omedelbart ta itu med alla beställningar.

— Äro ni nöjda med den nya ordningen?

— Ja, nu ha vi arbete hela året, förr hade vi ingenting att göra tre till fyra månader om året, det har nu ändrat sig. Behovet har blivit större, vi ha arbete, kollektivisterna kunna kläda sig bättre.

Vårdshus finns inte, men kollektivet har inrättat ett gemensamt kök för alla personer som inte ha egna hushåll. Det är upprättat i en förut klostret tillhörig byggnad. Främlingar erhålla mot betalning ett intyg från kollektivkommittén, på vilket de erhålla mat i byköket. Maten är god och närande.

Juventudes Libertarias har upprättat ett bibliotek och ett ateneum. Liksom på de flesta platser är det också här ungdomen som går i spetsen för kollektivets kulturella höjande. 600 barn besöka Ferrer-skolan. 12 lärare undervisa. Varje lärare har 50 lärjungar.

Man har låtit bygga ett nytt syndikathus med vackra mötessalar och kontor för sekretariaten. Medlemmarna i kollektivet gå lidelsefullt upp i det nya livet; i ett rum i det nya huset vilja de inrätta en utställning över hemortens industri.

Municipalrådet består av åtta medlemmar, alla tillhöra CNT.

Alla medlemmar, med undantag av en, sköta samtidigt sitt arbete på fälten eller i verkstaden. I kollektivets byrå äro två medlemmar anställda.

I den kollektiviserade rakstugan kan varje medlem av kollektivet låta raka sig gratis.

Kollektivisterna äro stolta över sin biograf i f. d. klosterkyrkan. "Cine Progreso" är smyckad med CNT:s och FAI:s initialer. Kyrkan iordningsställdes för sitt nya ändamål. Det mystiska kyrkdunklet försvann, en restauration i ljusare färger gjorde lokalen gladare. För att förbättra akustiken har man med vita linnedukar avgränsat utrymmet i kupolbyggnaden. Tre gånger i veckan gives det föreställningar. På söndagseftermiddagarna är det barnföreställning. Vi besökte en barnföreställning. Som ouvertyr spelades anarkisthymnen "Hijo del Pueblo" (Folkets söner). Profanering?

Mas de las Matas.

Någon kamp mot fascismen kan man här inte tala om. När det blev bekant att de under befäl av "afrikaner" stående civilgardisterna försökte en kupp i angränsande orter samlades CNT:s militanter och proklamerade i samförstånd med befolkningen kollektivisering. Anhängare av den anarkistiska ideologin finnas i denna by sedan 20 år tillbaka, men en CNT-organisation bildades först 1932. Livsmedlen ransonerades, bröd utdelades dock obegränsat. Av byns 2,300 invånare tillhöra 200 CNT, 300 UGT. Till kollektivet äro anslutna 550 familjeförsörjare med sammanlagt 2,000 familjemedlemmar. Byns övriga 300 invånare äro individualister. Dessa senare använda sig av pengar, men då det inte finns några privataffärer måste de vända sig till kollektivets magasin för sina inköp. De individuella få ej anställa främmande arbetskraft. De transportera sina produkter till kollektivet och erhålla varor till produkternas värde. Det står dem även fritt att resa till staden med sina varor. Men då det inte lönar sig, föredraga de att göra sina affärer med kollektivet.

Ordningsmakten är i händerna på CNT. Det finns också en investigationskommitté, men arresten är tom.

Kommunen äger en mjölkvarn för eget behov. En kvarnarbetare förklarade:

— Det är för många kamrater vid fronten. Vi ha inte tillräckligt med arbetskraft. Vår arbetsdag börjar klockan fem på morgonen och slutar vid mörkrets inbrott. Men vi arbeta gärna, eftersom vi veta att det gäller kampen mot fascismen.

Aragoniens spritfabrik ligger i Zaragoza, vilken i sin tur är i händerna på fascisterna. Man bygger alltså nya spritfabriker, en mindre fabrik också på denna plats. Fabriken framställer dagligen 200 liter 96-procentig sprit. Den transporteras till Caspe, det befriade Aragoniens huvudstad.

I en liten trikåfabrik arbeta tio flickor åtta timmar om dagen. Någon lön erhålla de inte, lika litet som arbetarna i kvarnen eller i spritfabriken. Alla flickorna kunna läsa och skriva. Förr erhöles de två pesetas om dagen. I dag ha de det bättre i det penninglösa samhället. Någon arbetslöshet existerar inte mer, och flickorna äro snyggt och praktiskt klädda. Ägaren av fabriken är i dag inte mindre intresserad av driften än tidigare. Vid vårt besök hade personalen lämnat fabriken, men den förre ägaren arbetade av eget intresse vidare efter arbetets slut.

— I dag känner jag mig sorgfri, förklarade han. Förr stod företaget stilla några månader om året. Nu arbetas det jämt. Jag behöver inte mer tänka på att skaffa arbete. Jag har tillräckligt för att leva, ty kollektivet sörjer för alla. Arbetat har jag förr, nu arbetar jag också.

Denne f. d. arbetsgivare tog allt med jämnmod. Säkert gjorde han en dygd av nödvändigheten.

Kollektiviseringen i byn genomfördes först i september 1936. Den följde på en antagen förordning om beslagtagande av fascisternas egendomar. Efter denna förordnings formulering beslöt kommunen att kollektivisera samtliga privatföretag. Innehavarna av de befintliga fabrikerna ställde sig inte emot den nya ordningen. Förordningen möjliggjorde för dem att driva sina företag i fortsättningen, men de trädde frivilligt in i kollektivet och överlämnade sina företags avkastning.

Läkaren tillhör inte kollektivet. Han är t. o. m. bekant för sin konservativa inställning. Men han respekteras och utövar sitt yrke liksom tidigare.

Kollektivet har ännu inte skaffat några nya institutioner. Sympatisk är toleransen som övas mot de individuella. Dessa äro i minoritet, kollektivisterna ha makten inte endast i byn utan i hela provinsen. De kunna använda denna makt för att påtvinga de individuella sitt nya ekonomiska system. Men de göra det inte. Kollektivismen är frivillig. Den som vill stå på sidan blir inte förorättad. Endast rätten att utsuga andra och låta dem arbeta för sig är dem framtagen. Av jord kunna de ha så mycket som de själva med sin familj äro i stånd att odla och bruka. De kunna arbeta för sig själva och sina behov och ha intet att frukta från kollektivet.

Jämfört med kollektivisterna befinna sig dock individualisterna i ett sämre läge. Det gemensamma arbetet och det gemensamma brukandet ger kollektivisterna fördelar. De individuella ha svårt att i längden klara sin hushållning. Många av dem ha redan insett detta. De komma till kollektiven. Endast de stockkonservativa vägra att ändra uppfattning. Men de nya idéerna ha en suggestiv kraft. Kollektiviseringens ledmotiv är frihet, man utövar inget tvång. Kollektivismen framspringer ur den anarkistiska ideologien, liksom den med anarkismen befreundade fria kommunismen.

Oliete.

Byn ligger vid floden Martin, en biflod till Ebro, i provinsen Teruel. De 2,200 invånarna voro till största delen småbönder.

I kasernen funnos en gång civilgardister. Den 19 juli 1936 utbröt en mot den radikala befolkningen riktad terror. En stor del av befolkningen, med undantag för CNT:s kända militanter, drogo sig tillbaka ur byn. Några dagar efteråt kommo de tillbaka. De hade förenat sig med en avdelning ur den antifascistiska CNT-kolonnen ”Jubert” och förjagade civilgardisterna. Med civilgardisterna flydde också några fascister. I den befriade byn stå kasernerna tomma, och tills i dag ha inga beväpnade styrkor dragit in. Två anarkister, som redan under Primo de Riveras diktatur voro förföljda, äro byns organisatörer. De levde under flera år som

emigranter i Frankrike och återvände hem strax före den 19 juli. De voro förtrogna med den anarkistiska idéologin, de förstodo att skilja olika socialistiska teorier och system. Deras läror föllo i god jordmån. Pi y Margalls och Anselmo Lorenzos idéer voro kända i byn.

Kollektivismen hade en lång lärotid bakom sig. Teorierna funnos, nu skulle de praktiseras.

Sedan byn befriats från de beväpnade fascisterna beslöts att avskaffa ”individualismen”. Pengarna avskaffades. Jorden uppdelades i zoner för de av sig självt skapade arbetsgrupperna. Smådjursbeståndet kunde bönderna behålla. Större djurbestand i händerna på enskilda fanns inte. I några fall företogs en rättvisare uppdelning. En plan upprättades för skapandet av en kreatursfarm. Det nya kollektivistiska systemet fordrade att konsumtionen gjordes oavhängig produktionen. Var och en skulle erhålla nog att äta. Huvudproduktionen är olja. Fördelningen genomfördes så: 34 liter olja per person för resten av året, bönor och grönsaker obegränsat, en liter vin dagligen. Allt detta utdelas gratis. Varje vuxen person har därtill rätt att konsumera andra varor till ett värde av 0,40 pesetas per dag, 12 pesetas i månader. För barn under 14 år gäller hälften av denna summa. Det gäller alltså beklädnad eller personliga behov (kaffe, tobak o. s. v.).

”Konsumtionsbutiken” är inredd i den f. d. kyrkan. Där förr sakristian var är nu en makaronfabrik. Det var söndag då vi besökte byn. Under skördetiden arbeta alla på fälten.

Kommunförvaltningen beslöt att var och en, inte endast skördearbetarna, under skördetiden måste arbeta på söndagarna. Kyrkan, d. v. s. livsmedelskooperativen, annars stängd på söndagarna, var nu öppen. En rundgång därinne övertygade oss om att där fanns fullt upp av allting. Ingen beklagade sig heller. Vi talade med apotekaren.

— I dag, förklarade han, förbrukas fem gånger mera medicin än tidigare. Medikamenterna kosta ju ingenting, och ingen vill gå omkring med sjukdom ...

Mjölk finns endast litet. Byn har 14 mjölkkor; man måste ha läkarattest om man vill ha mjölk. Det finns 149 sådana personer i byn, som erhålla mjölk utan ransonering på läkarattester. Man för noggranna böcker. De erhållna varorna införs i en konsumtionsbok. Men kooperativen för också in allt i sina böcker. När som helst kan fastställas hur mycket den och den har erhållit av livsmedel och förbrukningsartiklar.

Förbrukningen av arbetsverktyg och arbetsmateriel för snickare, smeder och andra hantverkare är statistiskt uträknat. Socialiseringen är fullständigt genomförd. Kollektivet arbetar mönstergillt.

Exporten, försäljningen av varor till andra kommuner och städer, uppgår månatligen till 35,000 pesetas. Dessa pengar användas för inköp av varor som inte framställas inom kommunen, men handelsbalansen är aktiv. Pengar användas endast för dessa yttre handelstransaktioner. Skatt betalas inte, ej heller ljus och hyra.

Arbetet på fälten företages i grupper. En klocka har man låtit hänga kvar i kyrktornet, de andra äro borttagna. Den ringer morgon och middag, till arbete och matrast. För gruppdelegaterna vid de olika arbetslagen har man inköpt klockor, 'så att de kunna hålla arbetstiden.

Förr arbetade småbönderna nästan ett halvt år på andra ställen. De kunde inte livnära sig i hemorten, då de inte hade tillräckligt med jord. Det har ändrat sig i detta hänseende.

Kollektivets jord räcker till att försörja befolkningen. Nu fattas arbetskraft, flera hundra unga män äro ute vid fronten. Dessa frontkämpar känna sig också som medlemmar och barn av kommunen. 5,000 pesetas ha de sänt till den kollektiviserade kommunen. De vilja sända mer, så att kommunen skall kunna inköpa nya lantbruksmaskiner.

Medlemmarna i kollektivkommittén äro begeistrade anarkister. De ha tagit ett storslaget initiativ. I platsens omgivning har man funnit kol. Omedelbart grep man sig an med arbetet och undersökningarna. Olivolja sändes till Barcelona, och för pengarna köpte man maskiner, elektrisk ledningsmateriel, motorer och ett pumpverk. Aderton unga arbetare äro sysselsatta i

kolgruvan. Första januari 1937 satte man i gång. Ingen ingenjör, ingen tekniker var till hands. En av de båda emigranterna hade under sin långa emigrationstid arbetat i Nordfrankrikes kolgruvor. Sina erfarenheter ställde han i det nya företagens tjänst. Spår och ledningar anlades, efter några veckor började brytningen. Produktionen uppgick efter någon tid till 1 järnvägsvagn om dagen. Produktionen kunde naturligtvis höjas, om det bara funnes nog maskiner och arbetskraft.

Tre byinnevånare, som under en längre tid övat kritik mot kollektivet uteslöts ur gemenskapen. Efter någon tid bådo de att åter få bli upptagna.

Det finns intet municipalsråd. Kollektivkommittén är det högsta rådet. Den förre alcaldens sekreterare är bydomare. Till den 19 juli 1936 var CNT den enda organisationen. Några månader senare grundade några forna anhängare av den katalanska vänstern ett syndikat av UGT. CNT ställde ett hus till syndikatets förfogande, och man respekterade varandra inbördes. I maj 1937, när broderkampen utbröt i Barcelona, överfölo några UGT-medlemmar en av CNT:s kommittémedlemmar på bygatan och sköto ned honom. Gärningsmännen flydde. CNT stängde UGT:s lokal, och medlemmarna gingo alla över till CNT, där de tidigare varit organiserade. CNT är nu den enda organisationen på platsen. Naturligtvis finns det också FAI-grupper, fyra stycken, och en organisation av Juventudes Libertarias, med 130 medlemmar. Ungdomen har sina lokaler i det forna kommunalhuset. Man inrättar ett ateneum och ett offentligt bibliotek. Fängelset står tomt, det tjänar som lagerrum för byggnadsmateriel. Femtio kilometer västerut pågår kriget, men byn ligger i djupaste fred, den vakar över sin frihet och arbetar på sitt välstånd.

Över förhållandena mellan kollektivisterna och individuella fattades den 22 april ett beslut i kollektivet. Det lyder:

Alla kamrater, som inte äro nöjda med kollektivet, ha full rätt att utträda och individuellt arbeta på sin jord. Men ingen får besitta mera jord än han själv med sina familjemedlemmar kan bearbeta eller med hjälp av kamrater, dock förutsättes härvid att denna hjälp inte får leda till utsugning av någon.

De individuella kamraterna få under inga förhållanden företaga sig något som kan skada kollektivet. I annat fall komma de att betraktas som kontrarevolutionärer. De kollektivistiska kamraterna respektera de individuella. Militanterna från båda arbetarcentralerna (UGT och CNT) äro anhängare av kollektiviseringen och förplikta sig att göra allt som kan lända kollektivet till nytta.

Kollektivets kooperativ öppnar ett löpande konto för varje individuell, där värdet av de produkter han lämnar införes. Så vitt hans konto räcker får han lyfta de varor han behöver, och som inte kollektivet behöver för sina medlemmar.

Den individuelles kreatur få beta på kommunens betesmarker, varvid dock som vanligt måste tillses att planteringar o. d. inte skadas. Antalet kreatur, som varje individuell får föra till kommunens mark, får uppgå till 25 huvuden. De individuella förplikta sig att vara aktsamma om skörden. De individuellas djurbestand skall av två medlemmar av kollektivkommittén undersökas om sitt hälsotillstånd.

Blir hos de individuella lantprodukterna eller, vid jordens bearbetning, vårdslöshet eller sabotage upptäckt, så ha de båda medlemmarna av rådet rätt att företaga åtgärder mot den eller de saboterande.

Muniesa.

Den 5 augusti fördrevos fascisterna av kolonnen Morella. Sedan dess är byn kollektiviserad. Alla tillhöra kollektivet. Endast sju personer, statstjänstemän eller officiella funktionärer stå

utanför den nya gemenskapen. Byn har endast 1,700 invånare. Tidigare var invånarantalet något större; en del drogo bort med fascisterna. Förr fanns det också en organisation tillhörande republikanska vänstern, nu finns endast CNT.

Kollektivets organisatör är en ung kvarnarbetare, som 17 år levt i Barcelona. Han återvände till sin hemby, och hans intelligens, hans initiativ och energi ställde honom snart i spetsen för organisationen. Han är nu CNT:s ordförande och sekreterare i kollektivet, som samtidigt utgör municipalråd.

Kommunalhuset är säte för kollektivet och för CNT:s syndikat. På bordet ligger en bok: ”Erövringen av brödet” av Peter Krapotkin. Denna anarkismens bibel tog Joaquin Valiente — så heter organisatören — till förebild. Vad mästaren teoretiskt nedskrivit i sin bok omsätter lärjungen i praktiken.

Han hade sina egna idéer. Den fria kommunismen — men inte helt utan bruk av pengar. Inga nödpengar, så som en viss fysiokratisk skola ville ha det. Bypengarna skulle inte heller utgöra någon ersättning för den nationella myntfoten. Det är ingen inflationsföreteelse, man ville endast ha ett bytesmedel, och det är de nya bypengarna. Bröd, kött, olja och vin delas ut gratis.

Söndagseftermiddag gingo vi genom byn; bagarbutikerna voro öppna, var och en kunde hämta bröd efter gottfinnande.

— Förekommer det inte missbruk?

— Nej, svarade den gamle som utdelade brödet, var och en hämtar inte mer än han precis behöver. Vin utdelas efter önskan.

— Händer det inte att någon berusar sig?

— Tills nu har ännu inte något sådant fall inträffat.

Ett glänsande bevis för att friheten inte korrumperar. Och dessutom: spanjorerna äro ett nyktert folk.

Varje manlig arbetare erhåller dagligen en pesetas. Barn under 10 år en halv pesetas, kvinnor 0,75 pesetas. Pengarna äro inte att betrakta som lön, utan utlämnas jämte de nödvändigaste livsmedlen, så att bybefolkningen kan täcka sina personliga behov. Kommunen lät trycka 100,000 pesetas bypengar. Vid vårt besök hade pengarna varit i bruk endast en månad, och tills nu voro 11,000 pesetas i omlopp. 1 händelse av behov kunna dessa pengar utbytas mot officiella pesetas, men ett sådant byte måste i varje fall motiveras. Som motivering godkännes inköp av förnödenheter som inte finnas inom kommunen eller resa utanför kommunens område.

Fängelset är tomt. Någon polis finns inte, inte heller något beväpnat garde. Befolkningen är fredlig, ingen är beväpnad, endast en delegerad för den offentliga ordningen har tillsatts av municipalrådet. Han bär inte uniform. Tills nu har någon konflikt av något slag ej förekommit i byn, ingen förbrytare, inga stölder alltsedan kollektivismens genomförande.

I kulturellt hänseende står det sämre till i denna by än i de flesta andra. Någon lärare finns inte. 500 barn kunna ej besöka någon skola. Analfabetismen är vitt utbredd. Inte heller finns det någon biograf, och vad sämre är, inte någon läkare. Två byinvånare med någon skolkunskap undervisa nödtorftigt några barn.

Lördag och söndag serveras kaffe gratis för hela byn. Då samlas byns befolkning i kommunhuset, där serveringen äger rum. Kvinnorna deltaga mera sällan. De gingo aldrig på kaféer förr och följa än i dag denna spanska sedvänja.

Ett distriktsmöte

Arbetarmötena kunde tidigare endast sysselsätta sig med socialismen ur teoretisk synpunkt. Socialismen var förr endast teori. Verkligheten var något annat. Därför voro teorierna utan liv, utan kraft. Den praktiska politiken och de ekonomiska aktionerna måste röra sig inom ramen av den kapitalistiska samhällsordningen.

Denna gång var det något annat. I den lilla staden Hajar — 4,500 invånare — huvudkvarter för en konfederal kolonn, samlades delegerade från de kollektiviserade kommunerna. De diskuterade inte om marxistiska teorier, utan om den fria kommunismens praktik. Jordens och produktionsmedlens expropriering, som av de socialistiska teoretikerna framställts som den sista kampfasen och förutsättningen för socialismens förverkligande, är här förverkligat.

Vad skall nu ske? Att sysselsätta sig därmed höllo de lärda marxisterna för utopi. De stucko likt storken huvudet i sanden. Framtidsplaner för det socialistiska uppbyggandet? Utopi. Men utopin måste en gång bli verklighet, annars blir teorin själv utopistisk. Här visade sig utopisterna som de verkliga realpolitikerna. I deras händer befinner sig det befriade Aragoniens ekonomiska liv. Jorden, arbetsredskapen, produkterna, äro i kollektivens besittning, d. v. s. i det arbetande folkets ägo. Den kommunistiska anarkismen är den ledande idén, den drivande kraften. Men problemet är ett annat: Det måste förvaltas, organiseras, utbytas, fördelas. Ännu finns det individuella, som föredraga att arbeta ensamma och för sig själva i stället för gemensamt och för det gemensamma. Konferensen måste sysselsätta sig med dessa problem. Jordbrukskollektiven äro federativa. Kollektiven samla producenterna utan hänsyn till deras politiska inställning. Anarkister, socialister och kommunister tillhöra dem. De auktoritärt inställda partierna eftersträva dock ett maktmonopol i det offentliga livet.

Kollektiviseringens praktik kastade många teorier över ända. Anarkosyndikalisterna lärde att syndikaten skulle vara bärare av det nya livet. Kamporganisationen mot kapitalismen skulle förvandlas till det nya samhällets produktions- och konsumtionsgemenskap. Men de nya syndikaten äro inte absolut identiska med de gamla syndikaten. CNT skall bestå även i fortsättningen, den får inte uppgå i kollektivet. CNT skall giva kollektiven inriktning, mål, ideal och innehåll. Därför beslöt konferensen att bilda en federation för CNT:s syndikat. Aragoniens ekonomiska centra skall vara *kollektivens federation*. Den får inte underordnas något parti eller någon organisation. Den måste vara självständig.

Klassamhället har fallit i Aragonien. Det betonades med all rätt av konferensens talare. Men med klassamhället måste också staten försvinna. Kollektiven vilja inga ingrepp i sina angelägenheter från någon statlig central. Det har kollektivismen gemensamt med gillesocialismen. Konferensens praktiska problem voro anskaffandet av lantbruksmaskiner, försäljningen av lantbruksprodukter, reglerandet av förhållandet mellan kollektiven och de individuella. Det är ett vackert drag hos kollektivisterna att inte vilja använda några som helst tvångsåtgärder mot de individuella. Man ser i dem försvararna av den kapitalistiska moralen, man beklagar att de ännu inte förstått det gemensamma arbetets högre moral, men man vill inte ”tvinga dem till frihet”.

Häri ligger den stora skillnaden mellan bolsjevism och anarkism, mellan statlig och frihetlig kommunism. Den socialistiska rörelsen i nuet har ännu inte i sin helhet fattat det avgörande i denna skillnad, men i en nära framtid skall det framstå så mycket klarare.

Azuara.

När Buenaventura Durruti med sina antifascistiska kolonner ryckte in i Aragonien och intog städer och byar, hälsades hans intåg inte endast som en befrielse från fascismen utan också från kapitalismen. Kriget mot fascismen betydde en revolution, en förvandling av det kapitalistiska samhället till ett rättvisare system.

I den aragonska krigszonen har den sociala revolutionen trängt än djupare än i landet bakom fronten. Denna inre och yttre omvandlingsprocess var ju den antifascistiska kampens egentliga mål och mening. Byn Azuara ligger mitt i krigszonen, sex kilometer från fronten och fascisterna. Byn liknar ett härläger. Kolonnen ”Rojonegra” har här sitt högkvarter. Tidigare fanns ingen CNT-organisation, däremot fanns ett syndikat av UGT. Först senare bildades en anarkosyndikalistisk organisation. Den har ungefär lika många medlemmar som UGT. Juventudes Libertarias är representerad på platsen och till denna höra många milismän.

På söndagseftermiddagen var ett CNT-möte ordnat. En ny kommittéledamot skulle väljas: för att kunna väljas måste kandidaten kunna läsa och skriva och vara medlem av organisationen före den 19 juli 1936. På mötet såg man kvinnor med sina småtingar. Kommunens små och stora bekymmer behandlades. Med fördelningen av bröd, olja, potatis och bönor var man nöjd, men på vin rådde brist. Av beklädnadsvaror fanns nog sedan sju månader efter kollektivets upprättande. Med systemet med arbetsintyg förklarade sig mötesdeltagarna nöjda. Gift par erhåller 1,75 pesetas, barn mellan 8-15 år 0,75 pesetas och barn under åtta år 0,50 pesetas dagligen.

Över arbetstiden restes ingen kritik. Det meddelades att man inte kunde inskränka arbetstiden så länge kriget varade. För kommunikationsmedel, läkare, läkemedel och lantbruksmaskiner behöver man inte sörja. Den antifascistiska kolonnen sköter om den saken. En originell värdesättning: tobak och spannmål ha samma värde.

Man talar om en ny indelning av arbetsgrupperna. Några av de yngre måste lämna arbetet och gå till andra frontavsnitt. Kollektiviseringen omfattas även av UGT:s medlemmar. Även de tillhöra den nya ekonomiska gemensamheten, och en gemensam kollektivkommitté uppehålls av de båda organisationerna. Men att barnen inte kunde få gå i skola var man allmänt bekymrad över. Kriget omöjliggör skolbesök. Ofta bombarderas byn av fientliga flygare.

Flera milismän voro närvarande på mötet. Att ett hjärtligt förhållande rådde mellan dem och civilbefolkningen behöver väl knappast understrykas. Gemensamt med Juventudes Libertarias på platsen inrättade milismännen ett bibliotek. Av förråd knektanda märkte man ingenting. Däremot låg ett drag av begeistrad idealism över de unga anarkistiska militanternas ansikten.

Äktenskap ingingos förr med prästernas medverkan. I dag gå de unga till municipalrådet eller till sitt syndikat för att besegla sitt förbund. Kyrkan däremot tjänar nu byinvånarna och kolonnen som garage.

I Azuara är distriktskommittén för 12 byar förlagd. Från dessa sändas kommissioner, vilka meddela vad varje by kan ställa till förfogande och vad de behöva. På grundval av dessa uppgifter för distriktskommitténs statistik och förmedlar utbyte av produkterna. Några svårigheter med denna nya ordning, baserad på bytshushållning, har ännu inte uppstått. Man klagat endast över brist på arbetskraft.

Tidningar behöva inte längre köpas av enskilda. Men det läses mer än tidigare. Kollektivkommittén hämtar tidningar från städerna och fördelar dem bland kollektivets medlemmar. Om aftonen komma kollektivisterna till syndikatet för att läsa tidningar. Kaféet har man avskaffat. De puritanska kollektivisterna se däri ett utslag av lättsinne ...

Valderrobres.

”Ett kommunistiskt hushållningssystem hämmar den enskildes fria initiativ på det ekonomiska området. Utvecklingen avstannar.”

Så lyder ett huvudargument från försvararna av privategendomen och det kapitalistiska produktionssystemet. Denna tes kunde förr endast bekämpas teoretiskt. Det fanns inga

erfarenheter av den fria kommunismens väsen och dess inflytande på det enskilda initiativet. Inte heller Ryssland kan andragas som exempel. Stachanovrörelsen visar hur utbredd konkurrensen är bland arbetarna. Lönegraderna äro lika så skiftande som i andra kapitalistiska länder. Ett verkligt kommunistiskt hushållningssystem kännetecknas av att förbrukningen regleras i en anda av jämställdhet, att var och en får konsumera efter behov, att behovens tillfredsställande lösgöres från de arbetandes prestationer och naturliga begåvning. Så är förhållandet med de kollektiverade jordbruken och med den fria kommunismen i Aragonien.

Och initiativen?

Vad den enskildes initiativ förmår märker den långväga främlingen när han närmar sig byn Valderobres. Vid stranden av den lilla floden Matarraña resa sig husen på kullarna. En av byns invånare fick infallet att måla husen i klarblå färg. Initiativet blev fullföljt. Hela byn lyser i himmelsblå färg. Även Beceite är målad i samma färg. Aragoniens kala bergsryggar äro som bortsopade. För ögat öppnar sig en fruktbar floddal med olivplanteringar på stränderna.

Här i Valderobres genomfördes kollektiviseringen och liksom i grannorterna den fria kommunismen. Men inte av de antifascistiska kolonnerna. Här kom det till omedelbar kamp. Ett hundratal välbevärade civilgardister och ett antal fascister ställde sig den 19 juli mot folket. Obevärade som de voro tvingades byns innevånare att draga sig tillbaka mot den näraliggande katalanska gränsen. Här förenade de sig med från Tortosa kommande FAI-formationer och erhöilo vapen. Vid Villalba de los Areos kom det till sammanstötning. Antifascisterna segrade och fascisterna drogo sig tillbaka till Calaceite. Den 27 juli gick en tusen man stark FAI-avdelning till angrepp. Fascisterna blevo slagna och civilgardisterna drogo bort från det som ointagbart betecknade Calaceite. Därmed var reaktionens makt bruten i denna del av provinsen Teruel.

Valderobres, en by med 3,700 invånare, har rika revolutionära erfarenheter bakom sig. Den frihetliga kommunismen proklamerades redan 1933. Men reaktionen var den gången övermäktig. Efter tre dagar var frihetskampen dränkt i blod.

Men denna gång var situationen en annan. Distriktets 19 byar trädde den 9 augusti samman och beslöto att genomföra kollektivismen. Snart växte därur den fria kommunismen fram. Utvecklingen i denna riktning gick längst i orterna Mazaleon, La Fresnada, Torre Libre och Beceite. Två veckor efter beslutets antagande var kollektiviseringen genomförd. Ingenstans kom det till opposition eller motstånd. Först flera månader efteråt framträdde några individuella och gjorde anspråk på sin rätt att individuellt bruka jorden. Man lät dem göra det efter gottfinnande.

Distriktsfederationen är förebildande. Den utarbetar statistik över de anslutna bykollektivens ekonomiska kapacitet, ny folkräkning genomföres, kreatursbeståndet i alla byar kontrolleras såväl till antalet som hälsotillstånd. Noggrann förteckning föres över medlemmarna i samtliga politiska partier och syndikat, över kollektivens anhöriga och över de individuella är under utarbetande.

Statistiken över skörden möjliggör noggranna kalkyler över byarnas ekonomiska förutsättningar. Årets oljeskörd uppskattas till ett värde av 30,000 pesetas. På grund av frost slog mandelskörderna illa ut, men byn är rik på oliver av bästa sort.

Distriktskommittén har lika många medlemmar som anslutna byar. Dess arbete är prisvärt. Kommunikationsväsendet har förbättrats. Kommittén har upprättat telefonförbindelse mellan byarna. Före kollektiviseringen fanns ingen telefon.

Reglerandet av de olika städernas och byarnas landområde, en fråga som tidigare sysselsatt lagstiftare, skattemyndigheter och jurister, fick en enkel lösning. Under privategendomens regim måste alla kommuner vara intresserade av att omspanna så stora jordområden som

möjligt. Stora områden inbragte större skatter. I dag bortfalla skatterna. Kommunerna ha inte mera ekonomiskt intresse av att erhålla större jordområden. De vilja endast ha så mycket jord som invånarna kunna bruka. Byn Valderrobres innehade tidigare områden i kommunen Beceite. Kommunernas gränslinjer ha nu endast symbolisk betydelse. Någon brist på jord är det inte, och några stridigheter mellan kommunerna om jordstyckena kunna alltså inte förekomma. Bildar en kommun nya arbetsgrupper så står alltid tillräckligt med jord till förfogande. En djup inre omvälvning försiggår bland lantbefolkningen. Majoriteten av Valderrobres invånare bestod av småbönder. Dessas mentalitet är fastvuxen vid egendomsprincipen. Enligt erfarenheter från andra länder äro de motståndare till jordens kommunalisering. Men här uppgav man privategendomen. De tidigare småbönderna arbeta nu vidare på den av dem förr ägda jorden. Men de arbeta inte mer ensamma. Deras gruppkamrater hjälpa dem.

Kollektivet har infört arbetskort. Varje lördag införes däri veckans fullgjorda arbetstid. För fördelning av kläder finns ett originellt system. På en sorts väggtidning, som finnes upphängd i syndikatet, införes hur mycket kläder eller andra varor varje enskild har bekommit. Varje byinvånare kan där kontrollera vad hans granne har erhållit.

Med skolväsendet äro kollektivmedlemmarna inte nöjda. De vilja inrätta en Ferrer-skola. 50 proc. av byns befolkning är analfabeter. Det råder brist på lärare, dock finns en småbarnsskola. I åldern från 6 till 12 år uppdelas barnen i pojkklasser och flickklasser. Det är inte som i Calanda, där barnen av båda könen tillhöra samma klass. En lärarinna från Tortosa kom till byn och höll ett föredrag samma afton vi besökte den. Bönderna enade sig om att anskaffa flera lärarkrafter så att alla deras barn kunde fritt få besöka skolan. De förhandlade med lärarinnan om löneförmånerna.

— Du får detsamma som läkaren, mat, kläder och vad du annars behöver för ditt uppehälle. Pengar finns det inte hos oss.

Lärarinnan hade ingenting att invända.

Beceite.

År 1919 begick en generaldirektör och aktieägare i ett stort antal kolgruvor i Oberschlesien (Tyskland) självmord. Han fruktade gruvornas expropriering genom folkkommisariatet och kunde inte bära denna fruktan. I ett efterlämnat brev till arbetarna vid sina gruvor utlägger han motivet för sin handling: ”Hellre döden än socialism”.

Det finns också andra slag av företagare och kapitalister. En ägare av två pappersfabriker i Beceite tänkte inte på att taga livet av sig därför att en ny tid bröt in. Han följde med tiden, ställde sig med båda fötterna på den nya verklighetens mark och leder i dag fabrikerna som förut. Iklädd skjorta och byxor står han tillsammans med kollektivets arbetare vid maskinerna och arbetar med samma intresse som förut. (Om han inte i ensamma stunder drömmer sig tillbaka till den gamla goda tiden? Ja, vem kan veta det?) I dag har han ingen annan inkomst och inga större försörjningsmöjligheter än de andra kollektivisterna. Men han var i vart fall inte nedstämd; när han trodde sig obeaktad i arbetet sjöng han.

Fabrikernas produktion är nu lägre än tidigare. Man lider av en kännbar brist på råstoff. Huvudsakligast framställes träfritt papper.

Den som ville röka måste förr köpa sig tobak eller cigaretter. I dag få alla kollektivister rökvaror gratis och ingen får förbigås. En särskild ”rökarebok” har lagts upp. Kommunen har 207 rökare på en befolkning av 1,579 personer, därav 231 vuxna män. Var och en av dem erhåller varje vecka 4 paket cigaretter med sammanlagt 56 stycken. Tobaken är av sämre kvalitet. Förvaltaren hade ännu några paket med bättre cigaretter, med de räckte inte för alla och detta beredde honom mycket bekymmer. Han visste inte hur han skulle fördela dem för

att inte göra någon orätt.

— Hur tillhandahåller ni kläder åt folket?

— Varje person har ett kort och ett kontrollnummer. En fru ville ha två skjortor för sin man och sin son. ”Byråkraten” letade rätt på numret, 315.

— För två månader sedan var det två skjortor. Två till kan utlämnas, det finns tillräckligt.

— Och klänningstyg för min flicka?

— Det går också bra.

Med anvisningen gick frun in i kooperativen. Där erhöll hon vad hon behövde.

De individuella göra inköp. En betalar med pengar, den andre tar ut varor för av honom inlämnade produkter. Priserna äro billiga.

Klockan 11 på förmiddagen ringde kyrkklockan. Till kyrkgång? Nej. En påminnelse till kvinnorna att göra i ordning maten ...

Calaceite.

Anhängarna av den privata äganderätten äro motståndare till kollektivismen. De försvara de gamla ägarnas privilegier.

Det fanns en tid då man bekämpade de tekniska framstegen och det fria samarbetet i grupper. Småföretagaren såg i stordriften en farlig konkurrent. Stordriften med maskinell produktion skapade rikedomar på industriprodukter, men inom lantbruket har produktionen inte gjort några framsteg på hundra år. På storföretagen inom lantbrukets område (i det kapitalistiska samhället), äro arbetarna slavar.

Kollektivismen har den fria kooperationens alla fördelar, d. v. s. det mänskliga samarbetet. Dess grundlagar äro frihet och rättvisa. En ox och en häst framför en gemensam plog är ingen kooperation. Kooperation måste byggas på gemensamma, i frihet ingångna fördrag. Kollektiven i Aragonien äro genom fria överenskommelser skapade gemensamheten. Utsugningen och slaveriet ha upphört. Böndernas individuella arbete- och lantbruksformer äro icke rationella. En senare tid skall betrakta dem på samma sätt som vi i dag betrakta jordens första åkerbrukare. I de kapitalistiska länderna är kommunen ingen arbetsgemenskap. Det är en samling människor, som genom ”ödet”, krig, och många andra omständigheter samlats på en ort. Oftast ha de ingenting gemensamt med varandra. Ehuru de många gånger stå i släktskapsförhållande äro deras ekonomiska intressen motsatta varandras. Ofta bekämpa de varandra, emedan deras ekonomiska intressen driva dem därtill. De konkurrera med varandra vid försäljningen av sina produkter. De arbeta inte för varandra utan mot varandra. Dessa omständigheter inverka menligt på produktionen.

Jordbruket på landsbygden är inte rationellt. På de stora lantbrukshållen i de kapitalistiska länderna äro arbetarna uteslutna från medbestämmande i produktionen. De utgöra endast ett medel för egendomsherrarnas berikande, de äro verktyg och slavar. Deras frihet och människovärde undertryckes.

Bönderna i Calaceite ha förstått allt detta. De ha moderniserat lantbruket. I denna by, som räknar 3,000 invånare, funnos tidigare flera självägande bönder, några smeder, och några vagnmakare, som arbetade för sig själva i sina små verkstäder. Maskiner av något slag funnos inte, allt arbete försiggick på primitivaste sätt. Kollektivismen visade dem en väg till arbetsgemenskap. I dag finns en enda smedja, där tio man äro sysselsatta. De ha moderna maskiner och arbeta i ljusa och hygieniska lokaler. En stor vagnmakare- och snickeriverkstad har inretts, i vilken byns alla träarbetare äro sysselsatta.

Hela byn är organiserad till en enda stor arbetsgemenskap. Bönderna äro indelade i 24 arbetsgrupper. Varje grupp räknar 20 medlemmar; de bearbeta den gemensamma jorden efter gemensamt överenskommet schema. Förr arbetade var och en för sig, i dag arbeta alla för alla. Djuraveln har organiserats efter moderna principer. En stor djurfarm har upprättats. Förr hade bönderna inte tillräckligt med jord, i dag tillhör all jord kollektivet, och nu fattas i stället arbetskraft. Jorden kan föda fler. Det är kollektivismens resultat.

Byn har två apotek och en läkare. Alla tillhöra kollektivet. Inte på grund av tvång utan av fri vilja. Med bagarna kom det till en liten konflikt. Dessa ville inte inträda i kollektivet och ville inte heller arbeta under de nya betingelserna. De lämnade byn. Nya bagare inkallades inte, man redde sig ändå. Kvinnorna fingo baka bröd liksom i gamla tider. Men man försöker nu att anskaffa andra bagare.

Befolkningen var förr fattig, i dag är den väl inte rik men dock tillfredsställd. Många fingo förr svälta, i dag ha alla att äta.

Mazaleón.

Efter den 19 juli uppfordrade CNT—FAI:s kommitté i Tortosa befolkningen att skydda alla värdefulla konstföremål och överlämna dem till kommittén. Man skulle inrätta ett museum. I utlandet har man framställt de spanska bönderna och arbetarna, framförallt anarkisterna, som barbarer och förstörare av all kultur. Men inte endast i Tortosa, utan i en rad spanska byar och städer, är det just anarkisterna och den frihetliga ungdomen, Juventudes Libertarias, som framträtt som vårdare av de kulturella värdena.

På en kulle i byn står kyrkan. Den byggdes som ett uttryck för gemenskapens anda. Bönderna besökte kyrkan mest av behov att komma tillsammans på en plats. De hade alla gemensam nöd, gemensamma önskningsar, den gemensamma kulturen förde dem samman. Staminstinkten drev bönderna till byggandet av kyrkan.

Det har i detta fall ingenting förändrats i Mazaleón. Gemensamhetens anda är densamma, men formerna äro andra. Den katolska mysticismen finns inte mer. Prästerna äro försvunna. Kristuskulden har upphört. Men det gotiska byggnadsverket, som majestätiskt kröner toppen av kullen, ville bönderna inte förstöra. Av sin kyrka gjorde de ett kafé och en utsiktsplats, ett gemensamt samlingshus. Högtalare uppställdes, moderna förändringar genomfördes. I stället för på förmiddagen gå nu bönderna varje söndagseftermiddag till sitt möteshus. Bönderna äro livsbejakare; de vilja njuta av livet och naturen. Kyrkans fönster ha förstörats, en stor veranda öppnar sig där förut altaret låg. Man ser ut över de sydliga utlöparna av den aragonska bergskedjan. En plats av ro och eftertanke. Där samlas byinvånarna för att dricka sitt kaffe och se på solnedgången. Naturdyrkan blev kvar när gudstjänsten försvann. I stället kom något högre: människans tjänst för det gemensamma. Det är den nya religionen för bönderna i Mazaleón.

Här är allting kollektiviserat. Kollektivismen beslutades enhälligt. Lärarna avlönas av staten och inbegripes inte i byns hushållning.

— Vad är er uppfattning om kollektivismen

Bautisto Domingo, socialistisk skollärare och främmande för den anarkosyndikalistiska rörelsen och idén, svarar:

— Jag anser kollektivismen vara ett betydande framsteg. Sedan flera månader tillbaka har jag levat i kollektiviserade byar. Bönderna ha det bättre, de ha mer för sitt livsuppehälle, produktionen är i stigande, arbetsglädjen är större än någonsin, gemenskapens anda har stärkts.

Ordföranden i bykollektivet, Manuel Arranda, hade fått ett originellt infall. Han föreslog att

låta framställa bleckmarker, som skulle ersätta pengarna. Hans förslag antogs och man har låtit framställa marker i värde från 1 till 25 pesetas. Men dessa ”pengar” betraktas inte som lön, det är bytesmedel. Varje medlem av kommunen erhåller sådana bleckmarker. För dessa kan man skaffa vad man behöver för sitt uppehälle och som finns inom kollektivet. Varje vuxen erhåller 1 pesetas om dagen, varje barn under 14 år 75 centimos.

I denna by ha invånarna en stor respekt för kvinnorna. De gamla spanska traditionerna äro inte så fast förankrade. Kvinnorna erhålla sin pesetas per dag, liksom männen. De erhålla också vin. Även i skolorna kommer könens likställighet till uttryck. Pojkar och flickor undervisas gemensamt. Är det den anarkistiska ideologin man har att tacka för dessa framsteg? Byns organisatörer äro anarkister. Någon annan rörelse finns inte representerad i byn. Man läser endast anarkosyndikalistiska tidningar och anskaffar frihetlig litteratur. Endast ett fåtal äro analfabeter. Begåvade barn erhålla på kommunens bekostnad vidare utbildning

Byns jordområde är vidsträckt. I kommunens område fanns tidigare jordstycken underlydande andra byar. Detta förhållande existerar inte längre. Kommunalskatten är upphävd.

Arbetsgrupperna bearbeta jorden varhelst det behövs, oavsett till vilken kommun marken räknas. Kampen om egendom har upphört. Gemenskapens anda har segrat.

Albalate de Cinca.

”De fattiga ha det i dag bättre”.

Naturligtvis finns det folk, som tidigare voro mer än välbärgade, och som därför inte äro anhängare av kollektivismen. Men de utgöra en minoritet. Flertalet av befolkningen har genom kollektivismen vunnit både materiella och kulturella fördelar.

Vid infarten till byn Albalate stå några kvinnor med torgväskor. De vänta på att magasinet skall öppnas. Någon kommittémedlem finns inte i närheten, kvinnorna kunna tala fritt. (Det kunna de förresten göra ändå — och göra det — men vi nämna det för den händelse någon skulle mena att kvinnorna inte ”vågade tala ut”.)

Det finns saker med vilka dessa kvinnor inte äro nöjda. Det är brist på tvål, kaffe saknas nästan fullständigt, och en hel del andra ting fattas.

— Det är krigets skull, säger en av kvinnorna, kött, bröd, vin och grönsaker, allt vad vi dagligen behöva finns i överflöd. Men det har inte alltid varit så. Före kollektiviseringen hade vi det sämre

En av kvinnorna, en bondkvinna, säger:

— De fattiga ha det i dag bättre.

Ett bättre uttryck för kollektivismens verkningar kan man inte finna, det är en sammanfattning av kollektivismens anda.

I det f. d. kommunalhuset är bykommittén installerad. Det finns inga andra organisationer än CNT och FAI. Någon skillnad mellan municipalrådet och organisationsledningen känner man inte. Samma personer äro medlemmar i den ena och den andra. En anarkist, som under diktaturen levde i Frankrike, är ordförande.

En kvinna önskade resa till Lérida för att besöka en läkarspecialist. Klockan sju på morgonen kom hon för att ordna saken med municipalrådet-kommittén. Några byråtider existerar nämligen inte. Kommittémedlemmarna arbeta tillsammans med de andra på fälten. Dessemellan sköta de sina åligganden i organisationen och kommunen.

— För att få pengar till resan måste du uppvisa attest från byläkaren, förklarade ordföranden för kvinnan. Men detta svar behagade henne inte. Hon klagade över reumatism och försökte beveka kommittén att giva henne pengar utan läkarattest. Men de läto inte beveka sig.

— Många människor, förklarade ordföranden, utnyttja alla nya möjligheter som kollektiviseringen har medfört. Förr var det många som aldrig kommo till staden, aldrig kommo utanför byns område. Det finns många gamla byinnevånare som endast hört talas om stadens existens när skatteindrivarna kommo till byn. Nu när man får resa gratis, vilja de överdriva sina åkommor en smula.

Kanske var ordföranden ensidig? Läkaren kunde ge en mera objektiv framställning, och som saken intresserade oss vände vi oss dit. Läkaren, doktor José Maria Pueyo, har sedan 12 år verkat som läkare i byn. Han har en vänsterradikal inställning, men tillhör inget parti och är ingen anarkist. Ett besök hos honom för att höra hans syn på de nya förhållandena måste utan tvivel vara av värde.

Doktor Pueyo är en medelålders man. Han härstammar från Zaragoza och känner de aragonska bönderna. Tidigare fanns det i byn en sorts "sundhetsförsäkringsförening". Klienterna betalade årligen en viss summa till läkaren, vilken sedan utan extra ersättning hade att kurerat alla större och mindre sjukdomar. När byn kollektiviserades kunde detta förhållande inte fortsätta. Byinnevånarna hade ju inte längre några pengar. Men läkaren stannade i kollektivet och ställde sin tjänst till kollektivets förfogande.

— Hur går det för er under de nya betingelserna?

— Jag har ingen anledning att klaga ; livsmedel, kläder och allt vad jag behöver erhåller jag utan svårigheter från kollektivet.

— Och medikamenter och instrument?

Han öppnade dörren till ett närliggande rum och visade förrådet av medikamenter, som anskaffats genom kollektivets försorg.

— Man gör allt vad man kan för att skaffa det jag önskar. Det förekommer att man måste resa till Barcelona för att hämta något, men allt som behövs skaffar man.

Befolkningen uppsöker läkaren oftare än förr. Före kollektiviseringen fanns det fattiga bönder och daglönare, som inte kunde betala något årsbidrag till läkaren. De kunde endast i ringa utsträckning taga en läkare i anspråk. Genom kollektiviseringen ha de kommit i ett bättre läge.

— Missbrukar man inte de nya möjligheterna'?

— Jo, det kanske man kan säga, men det är också förståeligt. De flesta kunde förr varken använda sig av läkare eller medikamenter. När de nu kunna det ha de lätt för att överdriva.

— Och hur är det med könssjukdomarna?

— Förut fanns i byn inte ett enda fall. (Byn har 2,000 invånare.) Genom kriget ha vi fått två fall av könssjukdom även här.

— Enligt min mening, slutade doktor Puèyo, är kollektivismen och den fria kommunismen en bättre och rättvisare samhällsform än den privatkapitalistiska. Men den måste genomföras konsekvent inom alla områden, göras generell. De största svårigheterna, som i dag föreligga, komma sig av att den inte genomförts enhetligt. I städerna består fortfarande det privatkapitalistiska systemet. Där behöver man pengar. I några byar har man infört en sorts bytesmedel, som inte gäller i andra byar. Det leder till komplikationer. Om systemet utsträcktes över hela Spanien skulle säkerligen det sociala problemet vara löst.

*

I Albalate finns det, till skillnad från andra kollektiviserade byar, inga särskilda bytesmedel. Befolkningen erhåller alla förnödenheter gratis mot arbetsintyg, men ransonering har genomförts. Köttförbrukningen är större än tidigare. Så noggrann statistik har det visserligen inte varit, men nu kunna alla få kött, vilket förr inte var vanligt. Produktionen är större än

förbrukningen. I mars företog man en solidaritetsaktion för Madrid. 10 levande svin, vart och ett på 115120 kilo, 500 kg. slaktade svin, 87 höns, 50 kaniner, 25 tunnor potatis, 120 tjog ägg, bönor och andra grönsaker, ett femtiotal getter sändes bl. a. till Madrid. En gåva från byn till huvudstadens nödlidande befolkning. Man begärde ingen ersättning, inte heller av militärintendenturen.

Dessutom sände distriktskommittén i Albalate 10 vagnslaster mjöl och andra livsmedel till Madrid utan att taga betalt. I flera byar har man ordnat hela karavaner med lastbilar, vilka lastats med livsmedel och avsänts till Madrid.

Kommittén har låtit uppgöra en statistik, ur vilken vi göra några utdrag:

”Kollektivet består av 113 familjer med sammanlagt 450 personer, därav 300 arbetsdugliga, vilka sysselsätts med lantbruket. 25 personer, smeder, snickare, o. s. v., sysselsätts med mindre arbeten för byns räkning.

Byns markområde omspannar 2,900 hektar, därav icke bevattnad jord 800 hektar. 1,800 hektar bevattnad och 500 hektar icke bevattnad jord bearbetas. Den senaste årsproduktionen uppgick till 69,000 kg. vete, 2,000 kg. korn, 3,000 kg. havre, över 1,600 tunnor potatis, 4,000 lit. bönor och 4,000 lit. majs. 290 hektar har anslagits för rovodling. Produktionsstegringen under kollektiviseringen uppgår för spannmål till 15 proc., för potatis 25 proc. och för majs till 30 proc. Byn äger 13 oxar, 45 mjölkkor, 1,000 får, 200 svin och några hundra getter.

”Vi vilja”, heter det i slutet på redogörelsen, ”genom att stegra produktionen säkerställa den sociala revolutionen och segern över fascismen. Ju mera vi producera, ju mera ökas möjligheterna till seger!”

Grañen.

Främlingen förvånas över de många unga krafterna i kollektivens bykommittéer. Sekreteraren i Grañens distriktskommitté är en ung man på 22 år, medlem av Juventudes Libertarias. Han genomgick en kurs i teknisk utbildning då revolutionen kom. Med studierna tog det slut, han ställdes i spetsen för kollektivet. Förvaltningsbyrån, som han inrättade, knöt överenskommelser med de industriella företagens byråer i varje större stad. Ingenting, glömdes bort, omsorg, ordning och organisationstalang finner man i detaljerna som i det hela. En karta över distriktet, med alla vägar, gator, broar, floder, kullar, bevattnad och icke bevattnad jord, utförd av den unge sekreteraren, ger den besökande en bild av distriktet och dess ekonomiska möjligheter.

Distriktet Grañen omfattar 27 anslutna bykollektiv med ett markområde av 96,000 hektar. Dess invånarantal uppgår till 11,500. Distriktsfederationen har all handel för samtliga 27 byar i sina händer. För handeln finnas två huvudformer:

- a) direkt utbyte mellan byarna genom federationens förmedling;
- b) försäljning av överskottsprodukter och inköp av varor för distriktets räkning.

Distriktsfederationen måste lämna fullmakt för allt vad byarna önska utbyta med varandra eller vad de önska sälja. Exempel:

Fullmakt.

Federation Comarcal de Colectividades Agriculas de Grañen. Kollektivens distriktsfederation befullmäktigar kollektivet Sangarron att utföra 3,000 kilo vete till Lérida i och för utbyte.

Grañen 3 de Junio 1937.

I april månad inlevererades till distriktsfederationen 174,000 tunnor spannmål.

Distriktsfederationens initiativ underlättade byarnas strävanden att lösa de ekonomiska

problemen. Den enskilde bonden behöver inte resa in till distriktets huvudort för att ordna sina affärer. Distriktsfederationen förfogar över lastbilar och låter avhämta produkterna i byarna. Man sparar tid och arbete. De av distriktsfederationen upprättade magasinerna betyder för bonden ytterligare sparad tid och arbete. Han hämtar i magasinet vad han behöver. Även de individuella kunna göra sina inköp i distriktsfederationens magasin. Pengar har distriktsfederationen mycket litet. Federationen Granen gör sina affärer med spannmål och andra jordbruksprodukter.

I Grañen är kolonnen Juberts militärsjukhus förlagt. Byn har 1,200 invånare och är helt kollektiviserad, ehuru UGT är majoritetsorganisation. Kollektivismens idé grep socialisterna och t. o. m. den borgerliga vänstern. I Grañen fanns tidigare storgodsägare, d. v. s. dessa bodde inte i byn utan föredrogo att förlösa de från arbetarna utsugna pengarna i de stora städerna.

Byn har även varit i fascisternas händer. Den 23 juli intogs den av fascistiska trupper från Huesca. En och en halv dag senare ryckte FAI-kolonnen fram mot byn, och fascisterna tvingades att draga sig tillbaka. Omedelbart sammankallades en bystämma, vilken beslutade kollektivisera byn. Beslutet fick följande avfattning:

- 1. I betraktande av att skörden, i det arbetande folkets intresse måste säkerställas, skola byns alla lantarbetare upptaga sin vanliga sysselsättning och med entusiasm arbeta igen den tid som gått förlorad för skörden.*
  - 2. All egendom, tillhörig ägare, som ställt sig på fascisternas sida, förklaras som kollektiv egendom och ställes under arbetarorganisationernas kontroll och förvaltning.*
  - 3. På samma sätt förklaras storgodsens inom kommunen för kollektivets egendom. De inneliggande spannmålsagren överlämnas till bykommittén.*
  - 4. I enlighet med föregående punkt är varje individuell expropriation av jorden förbjuden.*
  - 5. Med hänsyn till den för befrielsekampen så viktiga uppgift som föreligger den antifascistiska milisen ger kollektivet den allt tänkbart stöd i den fortsatta kampen mot fascismen.*
  - 6. Samtidigt bekantgöres att en folkpolis grundas i Grañen, kontrollerad av bykommittén, och som har att bevaka folkets intressen och strängt bestraffa varje handling av banditism, riktad mot den nya ordningen.*
  - 7. Svårigheter och missförstånd, som kunna uppstå vid förverkligandet av dessa normer, skola regleras av bykommittén i samförstånd med miliskommittén.*
  - 8. Alla lantbruksmaskiner övergå i kollektivets ägo och ställas till bykommitténs förfogande.*
- Grañen 31 Julio 1936.*

*För Bykommittén:
Mariano Pinos.*

För miliskommittén för 1:sta kolonnen av den antifascistiska milisen:

M. Trueba y Roa.

I kollektivet Grañen utföres arbetet av grupper, som organiserats så att de som bo vid samma gata tillhöra samma arbetsgrupp. Det finns 15 sådana arbetsgrupper. Fördelningen av livsmedel sker liksom i de flesta andra byar genom kollektivet och utlämnas mot uppvisande av arbetsintyg. Till skillnad mot de flesta andra byar erhålla även kvinnorna vin. Bröd, kött, olja och potatis fördelas i obegränsad mängd. Andra behovsvaror, som inte framställas inom kollektivet, ransoneras. Kollektivets förvaltning, som skötes av en kommitté med fyra medlemmar från CNT och fyra från UGT, hålles skild från municipalrådet, som består av tre

medlemmar från vardera av de båda syndikaten.

Genom kollektiviseringen har ett problem, som inte kunde regleras under privatkapitalismens epok, fått sin lösning: fördelningen av jorden och betesmarkerna mellan de olika byarna. Den 3 januari träffades följande överenskommelse mellan några byar i distriktet:

Invånarna i byarna Lalueza, Capdesaso, Albaruela del Tuvo, Marcen, Faraella och Granen, ha på gemensamt möte fattat nedanstående beslut:

- 1. I betraktande av att byarna Lalueza, Capdesaso och Albaruela del Tuvo angränsa till bergen Tuvo och Sonto, förklara vi oss vara överens om att dessa bergsområden överlämnas till dessa byar för utnyttjande under följande betingelser:*
- 2. En kommission från varje by fastställer hur mycket betesmark byn behöver, resten anslås för nyodlingar.*
- 3. Kollektivet Grañen är berett att detta år överlåta betesmark till nämnda byar om de inte ha tillräckligt. Efter skördens bärgande kunna de använda hela bergsområdet som betesmark.*
- 4. Beträffande byarna Marcen och Faraella beslutas att de, efter det att det statistiskt fastställts hur mycket jord de behöva per invånare, vid behov tilldelas nya jordområden.*

Distriktsfederationen har i samförstånd med offentliga möten i byarna på ett tillfredsställande sätt löst frågan om åkerjordens och betesmarkernas fördelning.

Barbastro.

Ju större en plats är, ju ytligare är kollektiviseringen. Ju mindre platsen är, desto djupare är den fria kommunismens anda, ju starkare är den nya hushållningsformen förankrad. Denna realitet är ett bakslag för marxismen. Denna lär oss att socialismen och kommunismen först skall genomföras av industriproletariatets massor. Först därefter kommer småborgarklassen och allra sist landsbygden och jordproletärerna. Dessa profetior utgå från den falska premissen att socialism och kommunism endast äro en följd av industrialiseringen, proletarisandet, eländet. De aragonska bönderna ha bevisat genom sitt exempel att industrialismen inte är enda förutsättningen för den fria kommunismen.

I de mindre orterna har den fria kommunismen nästan fullständigt genomförts. Mellan den extrema kommunismen och kollektivismen finns många variationer. Lantarbetarkollektivet i Barbastro (staden har 10,000 invånare) räknar endast 150 familjer. Kollektivet äger 12 lantgods. Medlemmarna av kollektivet ha kämpat med stora svårigheter. På ett möte, på vilket vi tillfälligtvis voro närvarande, kom detta till uttryck.

Man organiserade först arbetsgrupper. Enskilda kamrater, som gärna ville arbeta tillsammans, anmälde sig. Grupper på 10-15 personer bildades. I ledningen för varje grupp ställdes en delegerad. Man beklagade sig över bristen på åkerbruksmaskiner.

Arbetarna i andra yrken lyckades bättre. Byggnadsarbetarna hade sitt kollektiv liksom hantverkarna. Men industri-arbetarkollektiven äro endast arbetsgemenskaper, lantarbetarkollektivet är arbets- och konsumtionsgemenskap.

Av den egna spannmålsproduktionen males mjöl som bakas till bröd av egen bagare. Brödet fördelas gratis bland kollektivets medlemmar. Köttet ransoneras. Dagligen utdelas 100 gram per vuxen person och 50 gram per barn. På samma sätt sker fördelningen av alla andra lantbruksprodukter. Men i Barbastro måste man betala hyra. Kollektivet betalar, likt en familjefar som sörjer för sina anhöriga. För kläder och andra personliga behov erhåller varje kollektivmedlem 5 pesetas i veckan. Levnadsstandarden är ännu inte synnerligen hög. Kollektivisterna kunde skaffa sig större inkomster genom att söka sig in i andra industrier. Men de vilja inte detta, de hålla fast vid kollektivet. Skörden beräknas till 60 vagnslaster

spannmål, och de hoppas genom denna kunna höja sin levnadsnivå.

Kollektivet bildades den 16 oktober 1936. Med hjälp från municipalråd fastställdes hur mycket jord låg obrukad, och denna jord ställdes till kollektivets förfogande.

Det fanns jord som tidigare tillhört fascister, eller som förr bearbetats av arrendatorer och daglönare. Lön erhöll varken den ene eller den andre. De voro avhängiga produktionen. Av olivskörden kunde de få behålla hälften. Men i utbyte måste de även vara djurskötare åt ägaren. Vid försäljningen av oliverna hände ofta att det uppstod konkurrens mellan dem och ägaren, varför de små kontantinkomsterna ytterligare beskuros. Sedan år tillbaka ha arrendatorerna inte förmått att betala arrendesummorna utan häftade i stora skulder. Efter den 19 juli strökos alla skulder. Arrendatorer och lantarbetare ha ingenting att förlora på den privata äganderättens upphävande. Men de ha mycket att vinna. Båda grupperna äro intresserade av den nya ekonomiska ordningens utveckling.

Barbastro är säte för jordbrukskollektivets största distriktsfederation. Av distriktets 60 byar äro 47 kollektiviserade och anslutna till federationen. Individualisterna utgöra nu en liten minoritet. I några av distriktets byar finns också UGT-kollektiv. Men också dessa äro anslutna till CNT:s distriktsfederation. De anslutna kollektiverna lämna distriktsfederationen noggranna statistiska uppgifter. Man uppgiver invånarantal, kollektivets omfattning, vägarnas och gatornas beskaffenhet, antalet djur, förrådens storlek, produktionskapaciteten. Man lämnar förteckningar över vad som finns och behövs av maskiner och verktyg, råmaterial, livsmedel, kläder o. s. v. Distriktsfederationen reglerar de ekonomiska angelägenheterna för 15,000 kollektivister. Den består sedan september 1936. Den 30 april 1937 hade man tre och en kvarts miljon pesetas i utestående fordringar, ett varulager till ett värde av i runt tal en miljon pesetas och ett aktivt kapital på två och en halv miljon pesetas. Federationen hade levererat sina produkter huvudsakligast till krigsintendenturen. Denna har ingenting betalat, och därför har federationens många projekt inte kunnat genomföras. Det finns en i detalj utarbetad plan för en telefonanläggning för hela området. Kostnadsförslaget, som föreligger från Barcelonas telefon-arbetarkollektiv, går löst på 516,300 pesetas. Telefonanläggningen kan inte utföras emedan krigsdepartementet inte betalt sina skulder till federationen.

Nya busslinjer skola upprättas, vägar och gator förbättras. Arbetena ha påbörjats, men även här fattas det kapital. I ett referat från distriktskonferensen, som ägde rum den första maj, säges bl. a.:

”En lastbil kan, med byn Colungo som utgångspunkt, upprätthålla kommunikationerna mellan 10 byar med om omkrets av 60 kilometer och ett sammanlagt invånarantal av 3,356 personer. I dag resa bönderna var för sig till staden. Mycket arbetskraft och tid går förlorad.”

Distriktsfederationen är ett sorts lantbrukshållningsdepartement. Det finns avdelningar för trafik, lantbrukens produktion, livsmedelsförsörjning. Avdelningen för maskiner och verktyg har till uppgift att förse de anslutna kollektiverna med nödvändiga maskiner. Man har övertagit sex tröskverk, som tidigare tillhörde kaziken, och två nya inköptes. Man köpte åtta slåttermaskiner. I distriktet finnas 72 moderna plogar, en traktor och några andra lantbruksmaskiner. Distriktsfederationen åligger uppgiften att med maskinerna sända kunnig betjäning till byarna.

— Vad skall göras med de individuellas maskiner, som endast brukas några dagar under skördetiden, frågade representanten för byn Torres de Alcanadre konferensen.

Och konferensen svarade:

— De skola ställas i revolutionens tjänst, d. v. s. i kollektivens.

Från distriktsfederationens magasin hämta de kollektiviserade byarna vad de behöva, från utsäde till livsmedel, d. v. s. om sådant fattas i byn.

Federationen inrättar en djurfarm för hela området.

— I de flesta byar bedrives jakt, ehuru vi nu befinna oss i förbjuden tid. Vilket beslut skola vi fatta?

Frågan ställdes på distriktskonferensen. Konferensen beslöt att de kollektiviserade byarna måste göra till sin plikt att respektera den fridlysta tiden.

— Förr blevo vi bestraffade, när vi sköto vilt under fridlyst tid, vi måste därför i dag ge ett gott exempel och inte nedlägga villebråd under fridlyst tid.

Distriktsfederationen fattade samtidigt ett beslut att grunda en regional folkbank (Caja de residencia), med filialer i alla till federationen anslutna kollektiviserade byar.

Solidariteten med milisen är i detta distrikt ingen platonisk hyllning. Den 25 april skänkte man 35 vagnslaster livsmedel dels till Madrid, dels till Barcelona. Till Barcelonas sjukhus har upprepade gånger sänts livsmedel från Barbastro.

Barbastro blev förskonat från den blodiga kampen. I stadens kaserner funnos 400 soldater. De ställde sig omedelbart på antifascisternas sida, och befälhavaren, överste Villalba, stod på soldaternas sida. Staden var redan från början i antifascisternas händer.

UGT har vuxit fram sedan den 19 juli. Var och en som inte har medlemsbok i något syndikat betraktas som fascist. Hela småborgarklassen inträdde i UGT. I deras led finnas ett antal halvfascister, men knappast några helt fascistiska element. Beslut fattades gemensamt av CNT och UGT att bilda en kommission, som skulle rensa syndikaten från tvivelaktiga element. Det blir inte många medlemmar kvar i UGT:s syndikat efter den upprensningen.

Binéfar.

Den 20 juli 1936 förskansade sig fascisterna i civilgardisternas kasern. Arbetarna förekommo dem; de väntade inte på fascisternas angrepp utan angrepo själva. Från det närbelägna Lérida erhöilo de förstärkning och vapen. På en timma var kasernen stormad. Kampen hade varit gynnsam för antifascisterna, och vägen låg öppen för sociala reformer.

Den 28 augusti fattade ett kommunmöte beslut om att upphäva den privata äganderätten till jorden. 1,200 hektar jord kollektiviserades. Jorden indelades i sju lotter, och sju arbetsgrupper grepo sig an med arbetet. Varje afton efter slutat arbete sammanträdde de delegerade för arbetsgrupperna för att planlägga och diskutera arbetet.

I denna stad på 5,000 invånare finns endast CNT-syndikat. Några andra organisationer existera ej. Kommunen har låtit utgiva lokala bytespengar. Endast det som framställes inom kommunen utdelas gratis, liksom medikamenter. Läkare och sjukhus tillhöra också kollektivet och få utnyttjas gratis. Männen erhålla 2,50 pesetas, kvinnor 1,50 pesetas och barn under tretton år 1 pesetas dagligen i bytespengar. Dessa lokalmünt kunna utbytas mot nationella mynt i platsens bank. 45,000 pesetas i bytesmynt äro i omlopp. Befolkningens idealism och begeistring för den nya ordningen är stor och har även gripit icke-proletära skikt. Några lärare, som avlönas av staten, lämna sin avlöning till kollektivkassan och leva som kollektivisterna i den penninglösa hushållningen. Konsumtionen och levnadsstandarden har stigit, trots krig och revolution.

Under tiden juli och september 1936, sändes från Binéfar, samtidigt säte för en distriktsfederation, dagligen två vagnslaster med livsmedel som gåva till fronten och till de av fascisterna belägrade städerna. Till Madrid sände kommunen 32 vagnslaster livsmedel.

Det råder brist på arbetskraft. Sexhundra unga män ha gått till fronten med den antifascistiska milisen. På platsen finns ingen polis, inget beväpnat garde. Kasernerna stå tomma, kyrkan är stängd. Däremot har man låtit uppföra livsmedels- och varumagasin för staden och

omgivningarna. Även kommunladugårdar ha inrättats.

Distriktsfederationen har låtit indraga elektrisk kraftledning i byarna. I två byar ha telefonledningar indragits. Tre läkare, medlemmar av CNT, togo gemensamt med kommunrådet initiativet för byggandet av ett distriktssjukhus. Inredningen kostade 100,000 pesetas. Sedan september ha 126 operationer företagits. Tidigare fanns inget sjukhus på orten.

Till distriktsfederationen äro 31 kollektiviserade byar anslutna. Utanför kollektiven stå endast de statsanställda, järnvägsmän, brevbärare o. s. v. Kollektiviseringen omfattas av befolkningen i hela distriktet. Det betyder framsteg, frihet och välstånd.

Monzón.

Invånarna i Monzón ha på ett originellt sätt utnyttjat en kyrka. När man i denna stad på 5,500 invånare genomförde kollektivismen sökte snickarna en större lokal för sin gemensamma verkstad. Den bästa var en av prästerna övertagen kyrka. Det är inte mycket som nu erinrar om att denna byggnad tidigare var ett s. k. gudshus. Fönstren ha gjorts större och helgonbilderna äro borta. Endast resterna av altaret finnas kvar. Man hör inget orgelspel längre, men väl ljudet av hyvlar och fräsmaskiner. Ett tjugotal snickare äro här sysselsatta. De ha aldrig förut haft en så fin verkstad, och det gemensamma arbetet är produktivare än det enskilda.

En annan kyrka i platsens centrum har förvandlats till kasern. Milismän från Madrid, tillhörande kolonnen "Tierra y Libertad", äro där inkvarterade. Av en tredje kyrka har man gjort ett sjukhus. Alla tre tjäna nyttiga ändamål. Gemensamhetens anda har segrat. Där förr gudstjänster höllas arbetas i dag för det gemensamma bästa. Det förra var en mystisk kult, det senare är en jordisk. Ett verk av inre och yttre förvandling.

Gemensamma intressen förena, partipolitik skiljer. I de ekonomiska angelägenheterna kunde Monzóns invånare ena sig, i de politiska kom det till konflikter. I municipalrådet kom det till tvister mellan CNT:s och UGT:s anhängare. Båda ville välja ordförande bland sina representanter. Konflikten kunde inte lösas. Man beslöt att vänta till den rensningsaktion genomförts, som beslutats av båda organisationerna. UGT grundade sina anspråk på det förhållandet att organisationen räknade flera medlemmar än CNT. CNT tillbakavisade anspråken och förklarade att i UGT:s led befundo sig ett stort antal förstuckna fascister. UGT:s förbluffande uppsving är förklarligt: alla småborgerliga element, som tidigare tillhörde olika politiska partier, tillhöra i dag UGT. Förutom CNT och UGT finnas på platsen endast FAI och Juventudes Libertarias.

Ungefär 1,000 personer, undantagslöst tillhörande CNT, ha bildat ett kollektiv, till största delen bestående av lantarbetare. 14 gods, tillhörande storgodsägare, ha beslagtogs. Tre femtedelar av kommunens område äro inte kollektiviserade, men även de individuella ha upptagit kollektiva arbetsformer. De hjälpa varandra vid jordens brukande, men leva inte i fri kommunism. I CNT:s kollektiv tillämpas familjelön; de individuellas gemenskap sträcker sig endast till produktionen, konsumtionen är fullständig avhängig arbete. I UGT:s verkstäder tillämpas liksom tidigare individuell lön. En arbetare med stor familj erhåller samma lön som en ungarl.

I CNT:s kollektiv lämnas de egna produkterna till gratis fördelning. Allt annat måste köpas. Ett gift par erhåller sex pesetas om dagen, barn under 14 år en pesetas, barn mellan 14-16 år en och en halv pesetas. Ensamstående personer erhålla fyra pesetas om dagen. Hyra och ljus betalas av kollektivet.

Kollektivets säte befinner sig i en f. d. bankfilial. Bankpersonalen har stannat kvar. I direktörsrummet sitter i dag kollektivets sekreterare. En bunt aktier, nu värdelöst konceptpapper, ligger i ett hörn av rummet. I kassaskåpet finns inte längre något räntebärande kapital.

Bytesmedel, som endast representera arbetets värde, fylla pengarnas funktion.

Detta kollektiv är ett lantbrukshushåll, uppehållet av ideella kamrater. Det byggdes på sina medlemmars idealism. Gemenskapens anda trädde i stället för de individualistiska intressena. Genom sin gemensamhet äro kollektivisterna de individuella överlägsna. Också dessa äro tvungna att söka sig kooperativa arbetsformer. Den enskilda avsöndringens tid är förbi. Den nya tiden går fram i kollektivismens och den fria kommunismens anda. Den bryter sig fram överallt och ingenting kan hindra dess slutgiltiga seger.

Slutord

Bakom oss försvinna Aragoniens kala bergryggar, karga stepper och fruktbara dalgångar. Framför oss ligger Barcelona.

Barcelona, revolutionens puls. Till Barcelona ställdes det spanska proletariats förhoppningar. Under årtionden var denna stad den revolutionära rörelsens hjärta. Här levde det arbetande folkets heroer, härifrån väntade man att den tändande fascistiska gnistan skulle utgå.

Gnistan kom. Den 19 juli kom. Men förhoppningarna på Barcelonas erövring av fascisterna svekos. Barcelonas kamp-vana proletariat slog fascismen, krossade reaktionen. Den anarkosyndikalistiska rörelsens initiativ tände den revolutionära gnistan.

Men den anarkosyndikalistiska rörelsen, trogen sina traditioner och sina ideal, ville inte upprätta någon diktatur. En ny epok av frihet skulle börja. Denna frihet utnyttjades även av dem som smidde ränker mot folket och den påbörjade revolutionen. I dag sitter bourgeoisin åter vid rodret i Barcelona. Spekulanterna och asgamarna göra sig åter goda tider. De gamla politikerna ha stannat. De ville inte veta av den sociala revolutionen. Proletariatets vilja till nydaning finns kvar, men borgerskapet sitter vid sina privilegier och vill varken kollektivism eller socialism.

*

Det revolutionära nyskapandet i Aragonien är nästan okänt i Katalonien. Man tror inte på det, man håller det för fantasier och illusioner. Barcelonas befolkning vet över huvud taget mycket litet om kollektivismen och den fria kommunismen på landsbygden. Den är misstrogen.

”Det är ett för tidigt experiment. Människorna äro ännu inte mogna för den fria kommunismen.”

Så är småborgerskapets inställning och alla gruppers inställning, som äro influerade av de småborgerliga tankarna. Av kollektivism känner man endast den kollektiverade driften, d. v. s. de kooperativa produktionsgemenskaperna. Men kollektivismen i Aragonien är något mer, det är fri kommunism, den har inträtt i den fria kommunismens former. Kollektivismen i Aragonien är byggd på frivillighetens grund. Den är inte påtvingad, som kollektivismen i Ryssland. Aragoniens kollektivism är fri kommunism. Detta system kan endast störtas utifrån. När en avdelning nationalgardister rycker in i en by, upplöser kollektivkommittén, häktar dess medlemmar, plundrar kollektivmagasinen och med bajonetternas hjälp återupprättar den privata äganderätten, då först kan kollektivismen brytas.

Om ingen våldsaktion utifrån hade hejdat kollektiven, då hade ingenting kunnat hindra dem i deras utveckling. Det nya ekonomiska systemet skall sträcka sig över hela landet. Kollektiveringens fördelar bli också större ju omfattningsrikare och djupare kollektivismen är. Kollektivismen i Aragonien är den stora upptakten till en socialisering över hela Spanien. Den sociala rättvisans grundprinciper omsättas för första gången i verkligheten.

Men lantbrukskollektiven i Aragonien äro inte ensamma någon fullständig ekonomisk gemen-

skap. Allt för många produkter kunna inte framställas inom provinsen. De måste hämtas utifrån, och därtill behöver man bytesmedel. Det råder brist på kontanter. Många kommuner äro fattiga. Det materiella välståndet kan endast stegras genom införandet av behovsvaror från städerna och utlandet. Så länge kriget varar måste allt offras för kriget, och först efter krigets slut är det möjligt att genomföra en ordentlig höjning av böndernas levnadsstandard i kollektiven.

Man har ansett att lantarbetarna och industriarbetarna måste vara noggrant beredda på organiserandet av den nya ordningen, för att denna skall kunna genomföras. Spaniens lantarbetarproletariat hade varken tid eller förutsättningar för ett dylikt förberedande. Allt skapades först efter den 19 juli 1936. (Man torde dock inte kunna bortse från de revolutionära erfarenheter, som det spanska proletariatet i högre grad än något annat, ägde. Övers. anm.)

Först måste jorden erövras från storgodsägarna och överföras i kommunernas ägo. Bönderna äro inga nationalekonomer eller professorer i statskunskap. Oftast funno de dock den riktiga linjen vid organiserandet av den ekonomiska gemenskapen. Organismen blev inte omedelbart fullkomlig. Man började i det lilla. Långsamt går kollektivismen framåt på bredden och djupet. På endast 11 månader har allt detta skett. Vad betyda dessa månader i ett lands utvecklingsprocess? Årtionden äro nödvändiga för att helt likvidera den privatkapitalistiska ordningen och ersätta den med fri kommunism. I Ryssland har man ännu inte, efter 20 år efter revolutionens utbrott, kommit fram till en fullkomlig social formel. Det är omöjligt att begära att Spaniens folk på ett år skulle kunna skapa en felfri organism för den fria kommunismen. Men vad som skapats på detta år är redan det mycket.

Det är inte Aragoniens fel om den fria kommunismens fortsatta utveckling skulle stöta på svårigheter. Om i Katalonien och andra delar av Spanien den sociala omvandlingen skett på liknande sätt, så skulle på kort tid den fattiga lantbefolkningen lyfts upp till välstånd. Och det skulle betyda mycket, oerhört mycket. De spanska lantarbetarnas elände var stort, och det är ännu inte övervunnet.

*

Lantarbetaren är ingen yrkesrevolutionär. Men i Spanien liksom annorstädes önskar lantarbetaren välstånd och frihet. Båda dessa saker måste han tillkämpa sig. Välstånd är inte möjligt så länge landet befinner sig händerna på kyrkan och kazikerna. Frihet kan det inte finnas så länge militarister, monarkister och republikanska regeringar ställa sig hindrande i vägen.

Den 19 juli slogs storgodsägardömet och de förtryckande institutionerna ned. Folket levde upp, det organiserade sig i full frihet och bemödade sig att genom arbete nå fram till välstånd. Men välstånd för den enskilde är ingen lösning. De under den fria kommunismens fana kämpande aragonska lantarbetarna vilja välstånd för alla. Blir denna utveckling inte hindrad genom ingrepp utifrån, så skall denna nya samhällsform bli en fackla för hela världens förtryckta och förpinade folk.

I sin utopistiska roman "Les Pacifiques" beskriver Han Ryner ett drömland, det av Platon skildrade sjunkna fastlandet mellan Europa och Amerika. Uppehållet bland de aragonska bönderna är att jämföra med detta utopistiska drömland. När man återvänder därifrån till Barcelona önskar man sig redan tillbaka till Aragonien, till dessa lantarbetare och bönder, som i enlighet med sina ideal, i enlighet med anarkosindikalisomens fria anda bygger en ny verklighet och en ny värld på spillrorna av den gamla.